

HOLMESTRAND MUSEUM UNDERSØKELSER OG RESTAURERING RAPPORT DEL II - INTERIØR

Bente Bjerknes og Ragnar Kristensen
Yttersø gård, Februar 2010

Pagineringsen vil endres med del I.

Om denne presentasjonen og undersøkelsen	39
Generelt om materialer og teknikker	40
Rom 102 - Dagligstuen	41
Arbeidsanvisning	42
Veggriss av rom 102 med henvisning til oppmålinger	43
Dagligstuen fremstilt i perioder	46
Fargetrappet og avlesinger	55
Rom 103 - Storstuen	65
Arbeidsanvisning	65
Veggriss av rom 103 med henvisning til oppmålinger	67
Storstuen fremstilt i perioder	70
Fargetrappet og avlesinger	75
Gang annen etasje	86
Fargetrappet og anvisninger	87

OM DENNE PERIODEUNDERSØKELSEN OG PRESENTASJONEN

En restaurering bør fremstå mest mulig autentisk, dvs det bør være samsvar mellom flest mulig av bygnings-elementene. Man bør i minst mulig grad innføre uoriginale elementer og unngå gjetning. Det er helt greit å innføre kopier når kopien kan dokumenteres i funn og den ikke fortrenger andre viktige historiske elementer som er i god stand. Rekonstruksjon bør kun benyttes der man kan være rimelig sikker på at rekonstruksjonen er korrekt. Inneholder rommet svært viktige dominerende og karakterdannende elementer kan gjetning til en viss grad tolereres som noe som underbygger en viktig større helhet. Vi har forsøkt å vurdere rommene i Holmestrand museum i lys av slike tanker.

For å komme frem til dette resultatet har vi undersøkt alle bygningselementene interiøret består av. Vi har avtegnet listverksprofiler og målt opp rommet i grunnflate og veggriss. På alle malte bygnings-elementer har vi avdekket fargelagene i form av fargetrappert som viser sjiktene fra treverk/underlag opp til siste overflate. De ulike malingsjiktene er nummerert, avlest i NCS fargekode og nedtegnet på skjema. Deretter er alle fargetrappert fotografert med et fargereferansekort. Alle fargetrappertene er gjengitt her. Avslutningsvis er de ulike sjiktene tolket og vurdert samlet etter hvilke sjikt som ser ut til å høre sammen.

Kodene til de ulike fargene er gjengitt for hver enkelt bygningsdel på hvert riss. Vi har gjengitt fargeavlesingene slik de ble oppfattet av oss umiddelbart etter avdekking. Avlesingene i NCS fargekode er supplert med fotografier av fargetrappertene.

Før man går i gang med en restaurering bør man lese av fargetrappertene en siste gang. Farger som er overdekket vil gulne og når de bringes frem i dagen igjen forsvinner etterhvert gulningen. Disse fargene er lest av umiddelbart etter avdekking og kan dermed fremstå anderledes etter noe tid.

Fargekombinasjonene bør gjennomgås når man har tatt endelig stilling til hvilke perioder man ønsker å restaurere.

På de følgende sidene har vi satt opp veggriss av dagligstuens interiørperioder. Det kan synes omstendelig å lage veggriss til hver periode, men det er også et hjelpemiddel til å sortere de ulike fargesjiktene på de forskjellige fargetrappertene. Interiørperiodene fulgte motetrender også før i tiden og bidrar til sorteringen. Spesielt Storstuen har vært vanskelig å dechiffere fordi så mange av bygnings-elementene er kommet til på ulike tidspunkter.

Vi mener denne rapporten bør kunne danne grunnlag for en meningsfylt diskusjon om perioderestaurering av interiører i Holmestrand museums gamle patrisierhus fra 1750/60-tallet. En del momenter kan ikke avklares helt i første omgang. Ønskes f.eks stiltapeter eller allerede utførte opptrykk av tapetmønstre fra andre bygninger må det bli en videreføring av grunnlaget som er lagt her. Vi mener nok ellers at bygningen bærer på så mange interessante og viktige bygnings og stilhistoriske elementer at man bør fokusere på den kulturarven man faktisk har fått overlevert i huset. Bygningen har vært del av en viktig lokalhistorisk utvikling og er bærer av lokale og bredere tradisjoner og stilelementer som setter holmestrand på kartet blant andre viktige kyst, handels-, og sjøfartsbyer. Det er den særegne lokale historien som er interessant.

GENERELT OM MATERIALER OG TEKNIKKER

Når det gjelder maleteknikk, redskap og malingstype, bør man legge seg på en linje hvor man i størst mulig grad holder seg til anerkjente og historisk riktige produkter.

Det grunnleggende prinsippet ved en restaureringsprosess er å ikke fjerne viktige historiske sjikt. Man må naturligvis skrape løs maling og reparere skader som spikerhull. Det er ikke noe poeng å sparkle mer enn høyst nødvendig (spikerhull etc). Gamle treoverflater var håndhøvlet og skal fremstå med uregelmessigheter og ujevn overflate eller spor etter høvelen.

Dører, listverk, brystning og vinduer males opp med linoljemaling. Vi mener det beste er å bruke en svensk-produsert linoljemaling fra Albecks eller Ottossens Färgmakeri. Vi har god erfaring med sistnevnte. Kravene som bør stilles til malingen er at den er laget på kaldpresset linolje og tørrpigmenter slik linoljemaling ble laget på 17/1800-tallet. Malingens overflate skal være slik at malekostens bust synes som striper. Glansen skal være mattere enn halvblank (umiddelbart etter oppmaling vil overflaten fremstå blankere, men den mattes etterhvert). Ellers bør produsentens anvisninger følges til punkt og prikke. I himlingene og på taklistene vil det for de eldre periodene være riktig å male med limfarge av kritt, lim og vann. Da må underlaget trekke jevnt - ellers blir det lett skjolder.

Ønsker man å male gulv bør det benyttes en alkydbasert gulvmaling. Forsterkede linoljemalinger kan brukes, men vil slites raskere ned. Oxan gulvmaling kan benyttes. Fargedybden blir ikke den samme som ved linoljemaling/tørrpigmenter, men slitestyrken vil være til å leve med. Ønskes gulvet trehvitt behandles det med lesket kalkvann og deretter grønnsåpe. Grønnsåpe som vedlikehold.

Fargene i denne rapporten vil fremstå noe forskjellig avhengig av PC-skjermens innstilling. De fleste kontorskjermer er innstilt på kaldt lys slik at en blågrønn farge vil fremstå blå på en slik skjerm. Skjermer kan kalibreres manuelt og det finnes websider hvor man kan hente nødvendige hjelpemidler. En enkel sjekk er å sammenligne hva skjermen viser med NCS fargeprøver fra en fargehandel.

ROM 102 - DAGLIGSTUEN

Vi har kalt rommet dagligstuen fordi plasseringen i grunnplanen og rommets størrelse tilsvarer hva vi oppfatter som en typisk dagligstue i motsetning til den større hjørnestuen tvers over gangen som kan tilsvare storstuen. Dagligstuen har et svært intakt interiør hvor hoveddelen av interiørelementene skriver seg fra tiden rundt 1760 og 1800. Den seneste tilføyelsen er vinduene. Vi antar at vinduene ut fra stilmessige kriterier og spor må skrive seg fra tiden etter 1840-årene. Himlingen vil vi tro er kommet til i tiden rundt 1800. Før den tid har den antagelig vært en åpen bjelkehimling. Fordi rommet har så mange elementer i behold fra gammel tid, mener vi man står svært fritt i å velge en periode for restaurering.

Usikkerhetsmomentet skapes først og fremst av forekomst av bygningsdeler fra ulike perioder i samme rom. Dagligstuen har ikke vært det vanskeligste rommet slik sett, da interiøret i stor grad er enhetlig. Det oppstår likevel tvil når f.eks et tapet kan ha stått til mer enn en fargesetting. Vi antar at tapetet fra ca 1840 har hatt en slik trinnvis historie.

Bygningselementene i rommet skriver seg fra følgende perioder:

Himling og taklist - Ca 1800

Vegglerret: 1760

Malinglag på lerret: 1760 og 1800

Tapetlag på lerret: 1840 til i dag.

Brystning: 1760

Brannmur og brannmurlister: 1760

Dører: 1800

Gulv: 1760

Vinduer: 1840/50

Dagligstuen er etter våre kriterier restaurerbar til alle perioder ned til 1800. Vinduene er det eneste element som vil bryte med det historisk korrekte ved tilbakeføring til perioder eldre enn 1840-årene. Et slik historisk ukorrekthet eller stilbrudd bør imidlertid kunne godtas som av underordnet karakter, da så mange andre elementer underbygger tilbakeføringen. En tilbakeføring til tiden før 1800 vil imidlertid fremstå lite troverdig da dører, listverk, vinduer og himling er yngre.

Den rimeligste tilbakeføringsløsningen vil nok være til 1800-1840. Da trenger man kun male opp i riktige farger, men overflateteksturen på veggen vil fremstå feil da det ikke er tilrådelig å fjerne tapetlagene for å blottlegge lerretet. En oppmaling må gjøres på papirkledt lerret. Yngre perioder forutsetter at det trykkes opp papirtapet. Kostnaden for opptrykk vil erfaringsmessig kunne beløpe seg til alt fra 40 000,- til 60 000,- eller mer avhengig av antall farger. Enkelte av tapetene er kun bevart i små fragmenter, men vil muligens kunne gjenkjennes. Vi regner med at mønstrene er kjent andre steder og finnes registrert.

En annen mulighet er å anskaffe et tapet som finnes i handelen og som tilfredsstillt basiskrav til korrekt utførelse, fargebruk og mønster.

Skal vi foreslå en tilbakeføring måtte det være enten til periode 2 eller 4. En tilbakeføring til empiretiden byr ikke på vanskelige avgjørelser og kun vinduene vil da måtte males opp i en foreslått farge etter parallelle eksempler fra denne tiden. Det viktigste kravet vil være at det benyttes riktig type maling slik at malingoverflate og glans blir riktig.

En tilbakeføring til periode 4 innebærer at det blå tapetet trykkes opp. Det kan utføres historisk korrekt med linoljeforsterket limfarge og med gammel trykkmaskin. Vi tolker tapetet som tofarget. En lys blå bakgrunn som brytes av et mønster hvor papiret utgjør fargen, samt et kraftig blått hovedmønster. Tofargede tapeter er noe dyrere å trykke en enfargede (mot farget bunn). Tapetet kan dateres til perioden 1840-60 og representerer tidens eksperimentering med ulike stilarter. Vi oppfatter biedermeier som en relevant betegnelse. Det kan være vanskelig å få et godt inntrykk av dette tapetet da det fremstår med markante skjolder og skader som fremviser mønsteret mer urolig enn det faktisk er. Sett på en større flate vil det markante mønsteret tre tilbake og helheten vil virke helt anderledes enn inntrykket man får nå.

ARBEIDSANVISNING

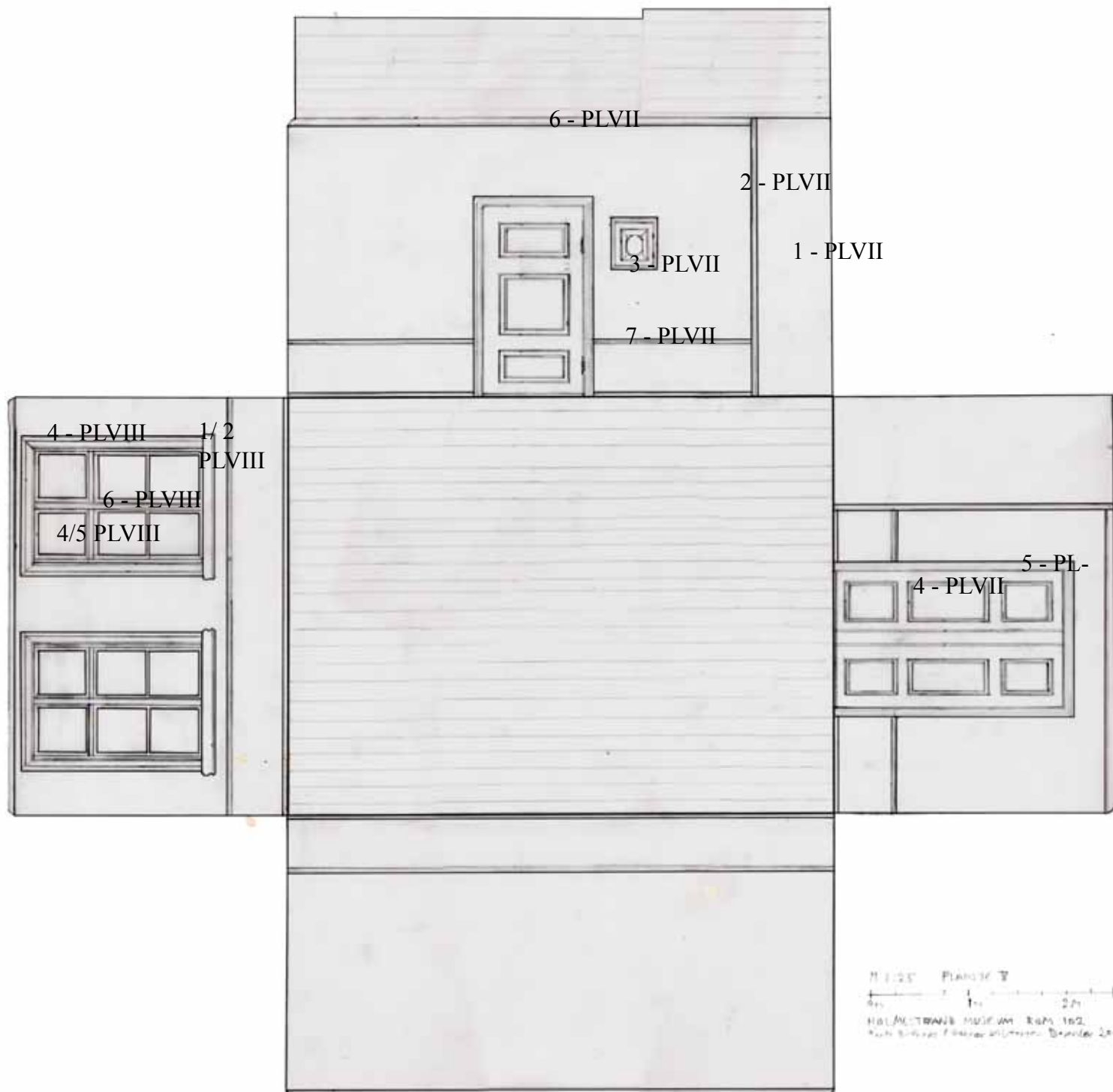
Himlingen i Dagligstuen ser ut til å være forsøkt glattet ut med sparkel i moderne tid og bør skrapes ren for det ytre sjiktet som gir bordene en glatt og jevn overflate. Taklisten er tidligere stygt skrappt, men det vil neppe synes når den males opp på nytt. Til de eldre periodene skal det benyttes limfarge (kritt, lim og vann) i taket og på taklisten. Den matte glansen vil anonymisere skader etter skraperen.

Vegglerretet bør repareres med maskinpapp der de nyere papplagene er fjernet. Det bør da vurderes om ikke tapetlagene som er avdekket bør tas av lagvis og limes opp på syrefri papp før det lukkes igjen. Det ville være synd å klistre inn disse tapetene etter arbeidet med å blottlegge dem. De kan rammes inn og benyttes i utstillingsøyemed og ellers arkiveres som dokumentasjon. Vegglerretet har en del buler og disse er stort sett til å leve med. I området mellom nøkkelskapet og døren kan man snitte opp bulene og forsøke å lime dem ned, men lerretet med alle lag er svært stivt så vi er usikre på hvor lett det er å få til dette. Generelt bør man tolerere og leve med buler i så gamle lerret. Skal det klistres opp nye tapet får man heller improvisere noe der buler forhindrer nøyaktig sammensetning av rapporter. Standarden for tapetoppsetting var uansett noe mindre ensartet i eldre tid. Generelt tror vi det vil gå bra å lime opp tapet på vegglerretet. Interiøret bør uansett ikke virke flunkende nytt etter en restaurering.

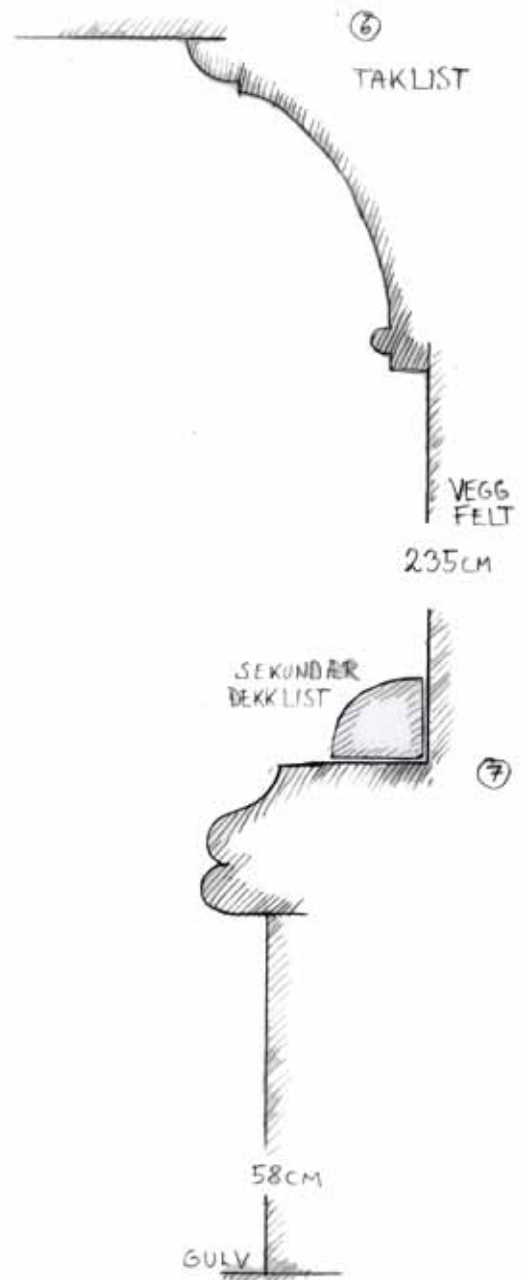
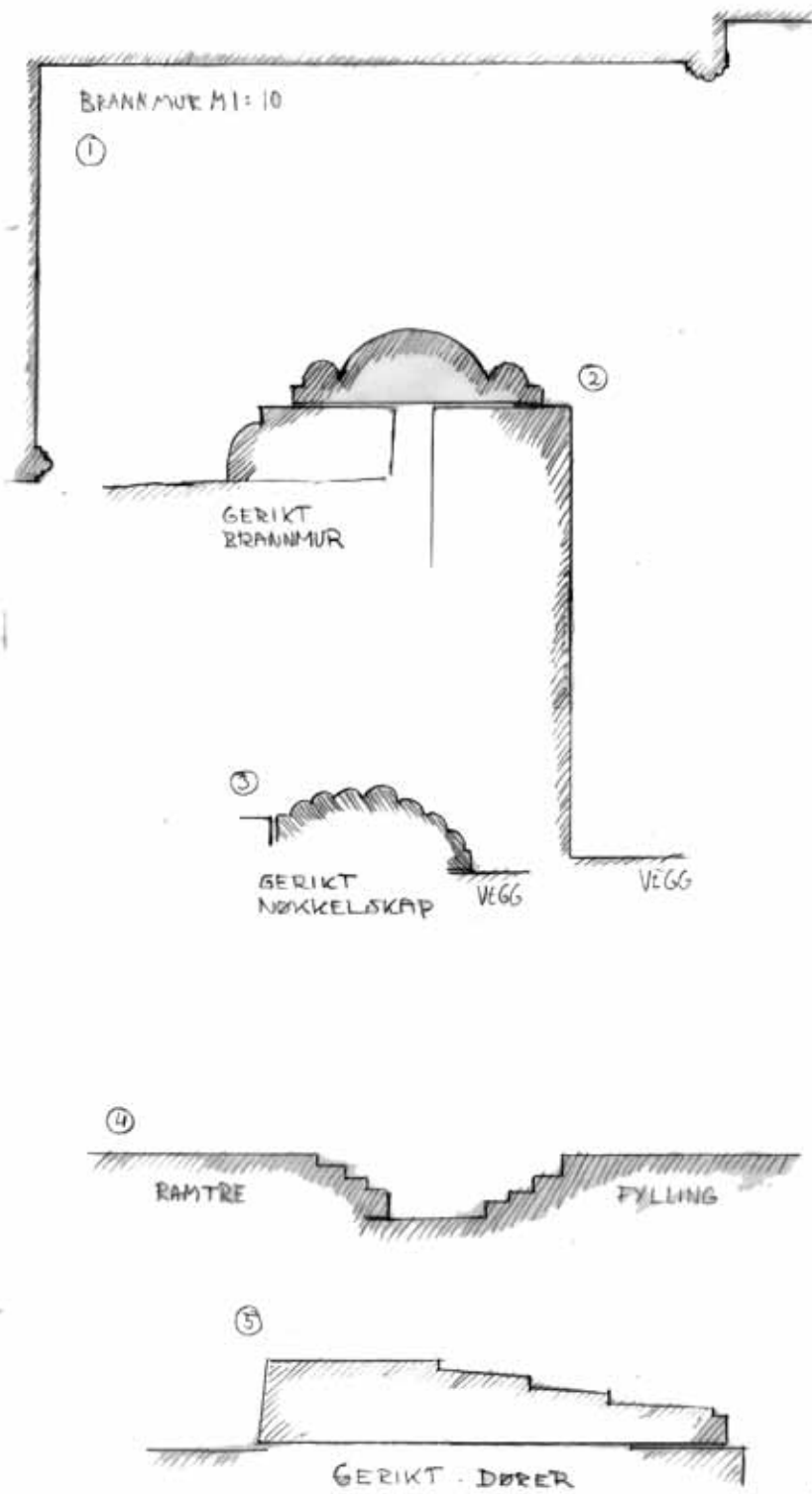
Dører, listverk, brystning og vinduer males opp med linoljemaling. Generelt kan vi ikke se at det er store problemer rundt flassende malinglag etc. i Dagligstuen. Vanlig forsiktig skrapering og lett nedsliping med sandpapir av overganger mellom malinglag bør være nok. Generell hel- eller halvsparkling er bannlyst i gamle interiører. Overflatene skal fortsatt se gamle ut.

Ønsker man å male gulvet bør det benyttes en alkydbasert gulvmaling. Forsterkede linoljemalinger kan brukes, men vil slites raskere ned. Oxan gulvmaling kan benyttes.

VEGGRISS AV ROM 102 MED HENVISNINGER TIL OPPMÅLINGER

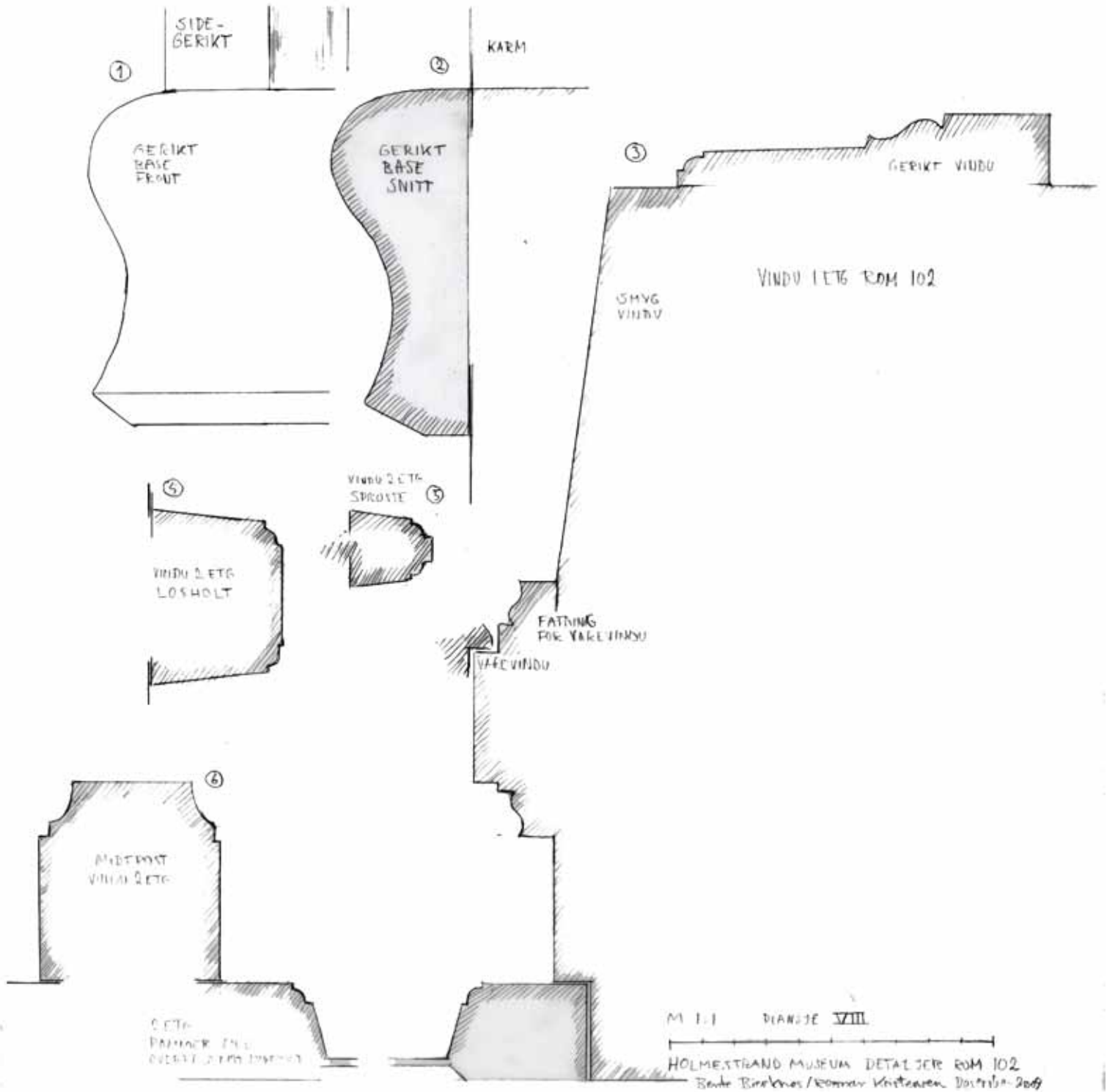
PLANSJE VII -

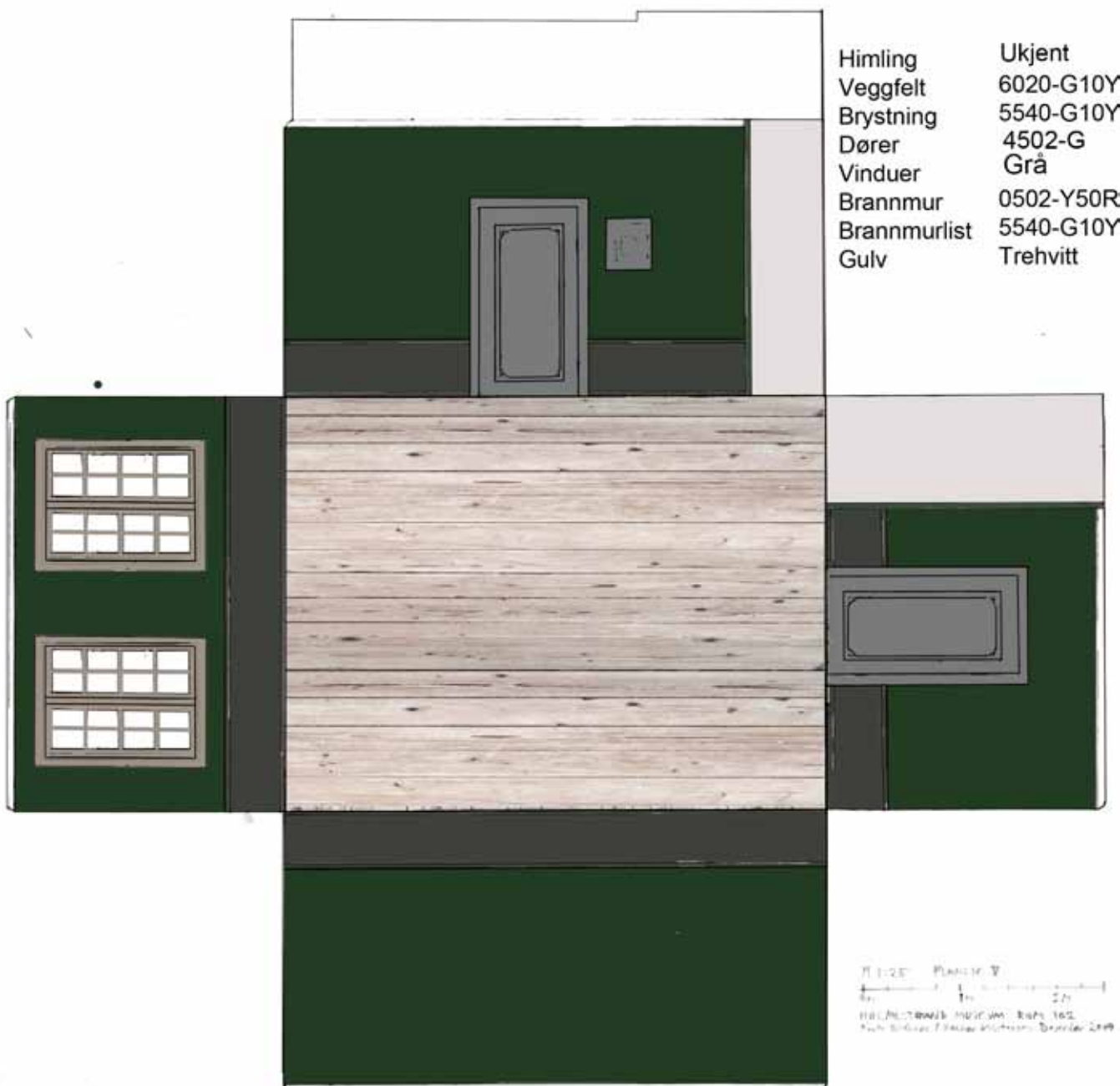

M=1:1 PLANSJE VII

HOLMESTRØND MUSEUM DETALJER ROM 102
 Rente Rørnes / Kåre Kristensen Desember 2009

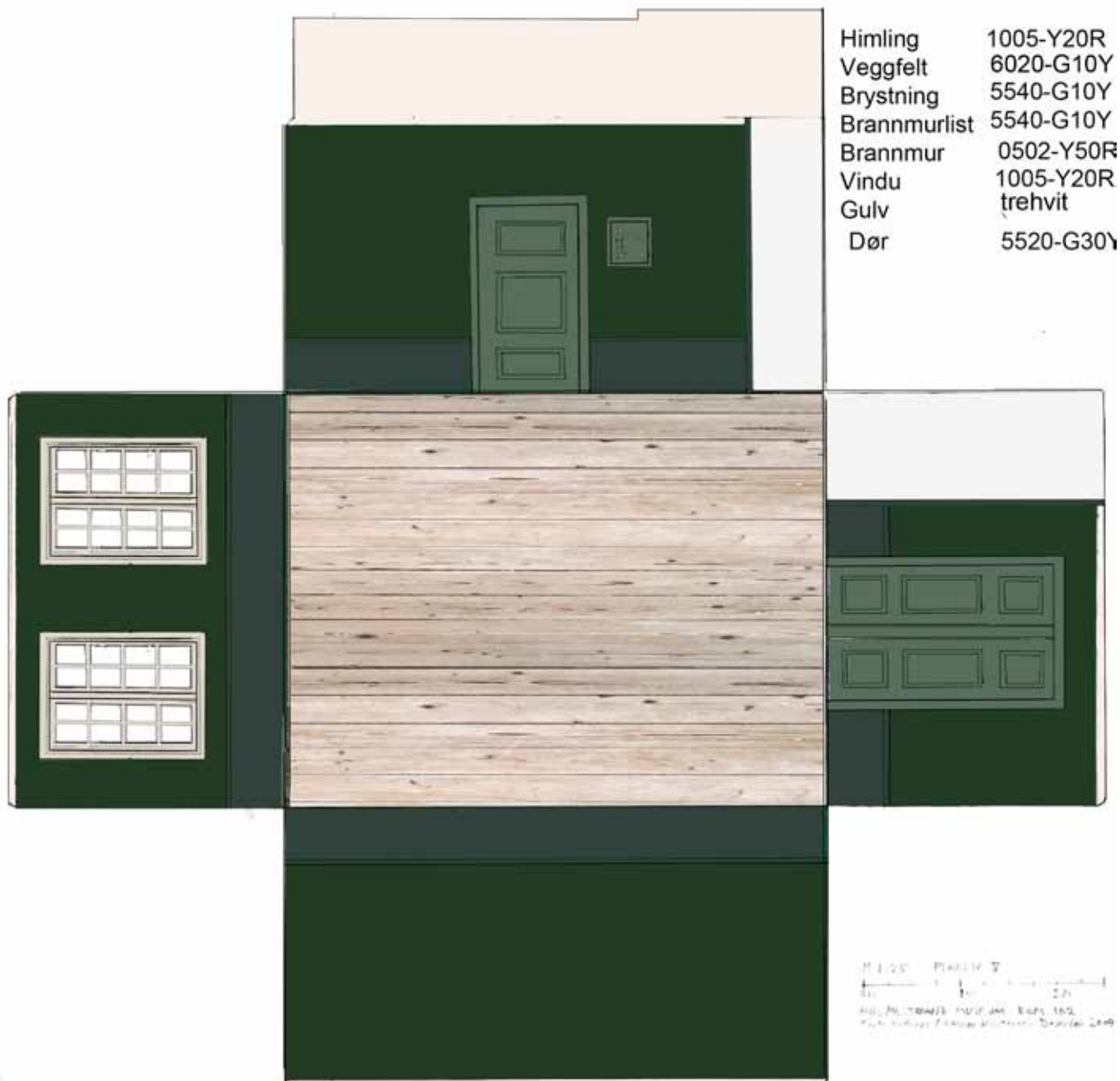
PLANSJE VIII

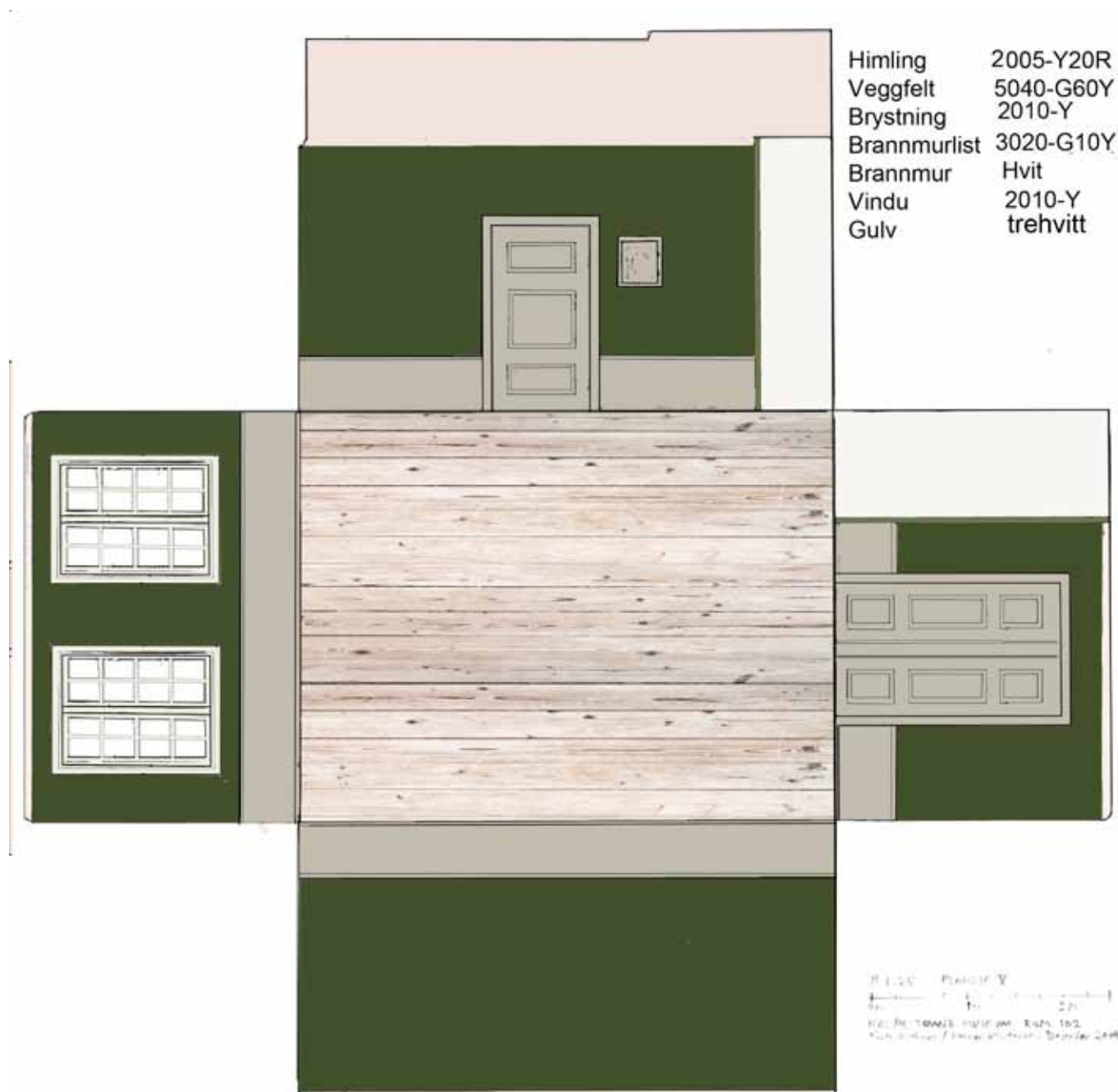

Prøven til venstre viser et utsnitt av lerretet med maling fra første periode. Prøven er tatt fra bak den øvre gerikten på den tofløyede empiredøren og forteller at det tidligere sto en lavere og mindre dør her.

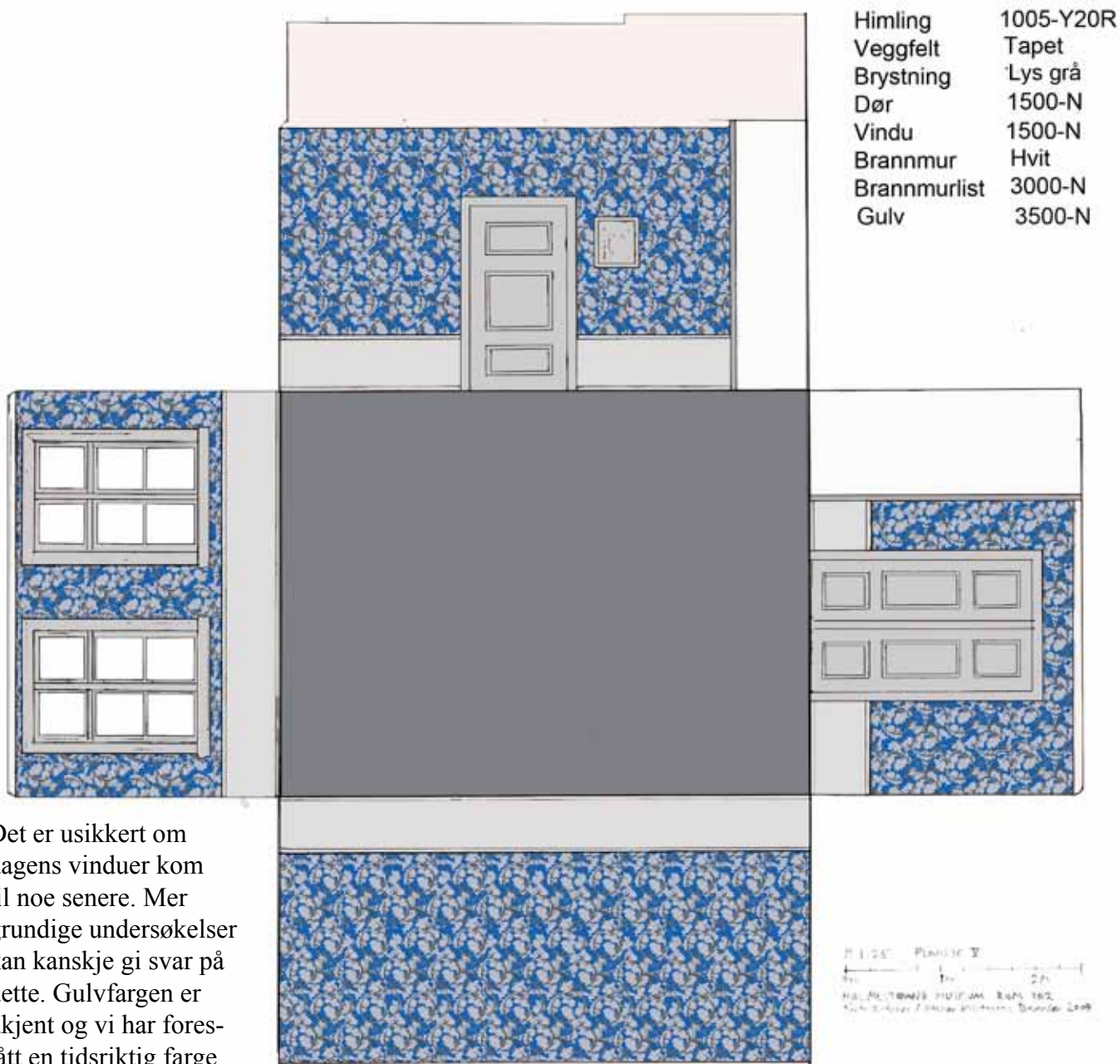
Fargesettingen på vinduer og dører følger et barokk fargeskjema og er ren gjetning, da dørene og vinduene fra denne perioden er borte.

Prøven til venstre viser fortsatt lerretet med malingsjikt nummer en . Ca 1800 ble de gamle barokk/rokoko dørene skiftet ut med empiredører. På bakgrunn av den eldste malingoverflaten på dørene antar vi at de nyoppsatte dørene ble malt et første strøk som sto til uforandrede vegger og brystning. Vi regner med at dette kun var en kort mellomperiode før hele rommet ble malt opp i mer moderne/tidstypiske farger.

Prøven til venstre viser malingsjikt nummer to. Vi regner med at hele rommet ble malt opp i begynnelsen av 1800-årene. Fremdeles grønne vegger, men lys brystning. Vi vil karakterisere denne perioden som empirerommet.

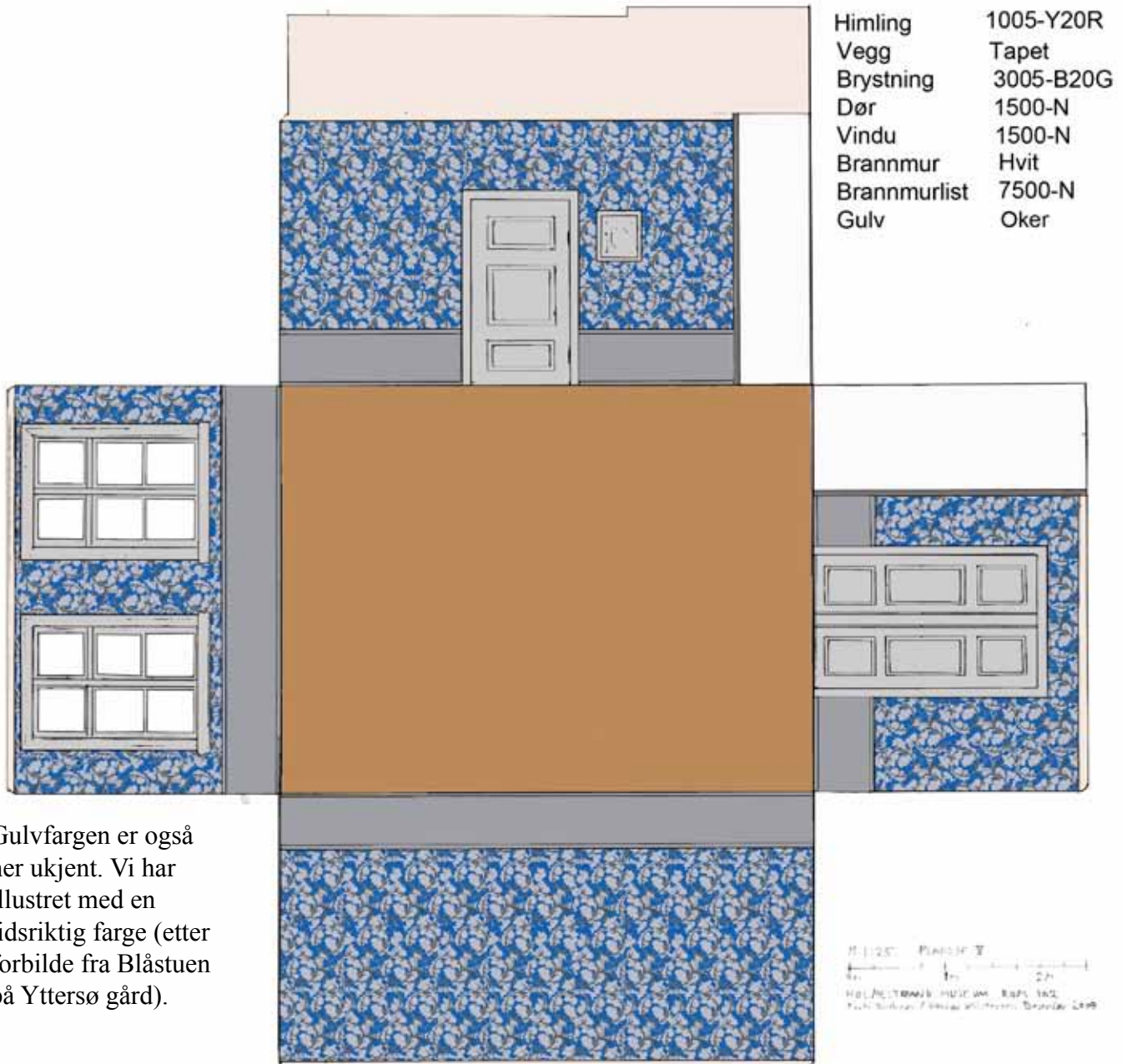

Det er usikkert om dagens vinduer kom til noe senere. Mer grundige undersøkelser kan kanskje gi svar på dette. Gulvfargen er ukjent og vi har foreslått en tidsriktig farge.

Prøvene under og til venstre viser utsnitt av tapetrester anno 1840-60. Vi har puslet fragmentene sammen digitalt og forsøkt å gjenskape inntrykket av hele tapetet. Et helt korrekt mønster vil kreve mer omfattende arbeide.

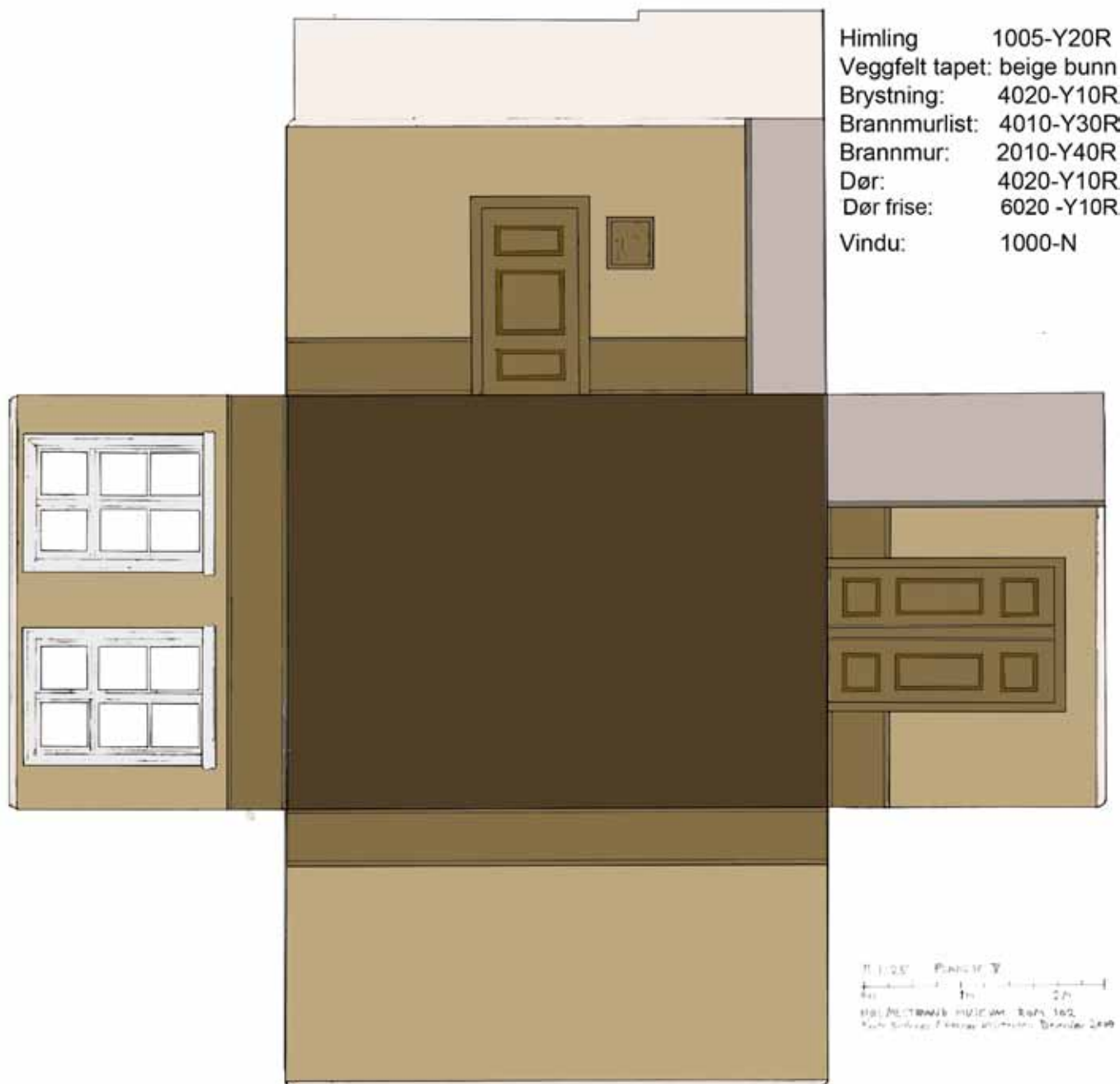

Gulvfargen er også her ukjent. Vi har illustret med en tidsriktig farge (etter forbilde fra Blåstuen på Yttersø gård).

Vi regner med at tapetet fra 1840-60 sto lenge på veggen før det ble tapetsert over. Etter våre vurderinger har rommet dermed rukket å gjennomgå to fargejusteringer til tapetet. Risset over viser den siste. Vi oppfatter denne perioden som senempire eller biedermeier.

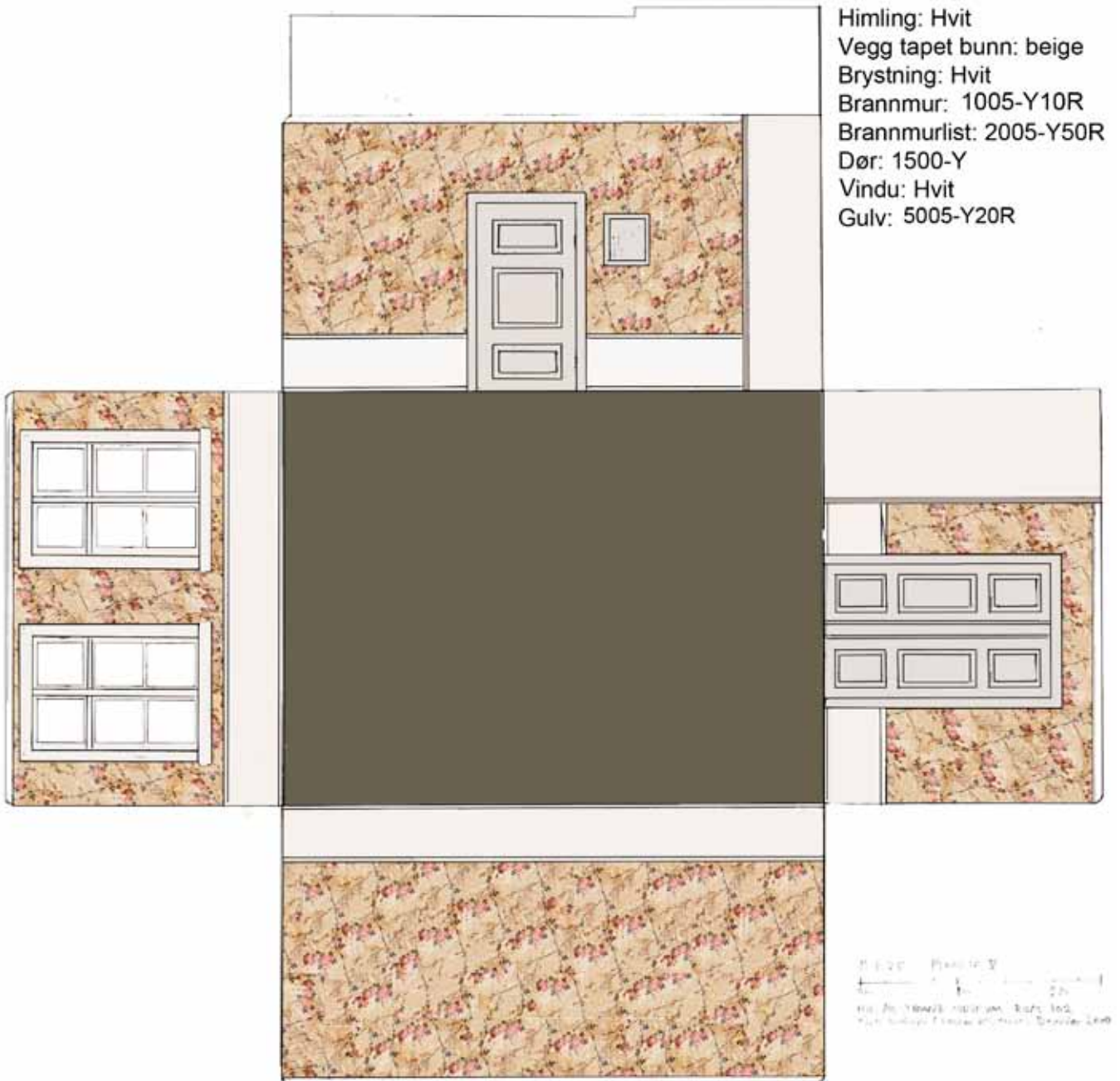

Det blå tapetet sto helt frem til 1870/80 etter vår vurdering. Da ble rommet malt opp i varmere farger og dørene fikk to fargenyanser. Perioden tilsvarer Storstuens periode med brystning malt med streker og små skjell i hjørnene.

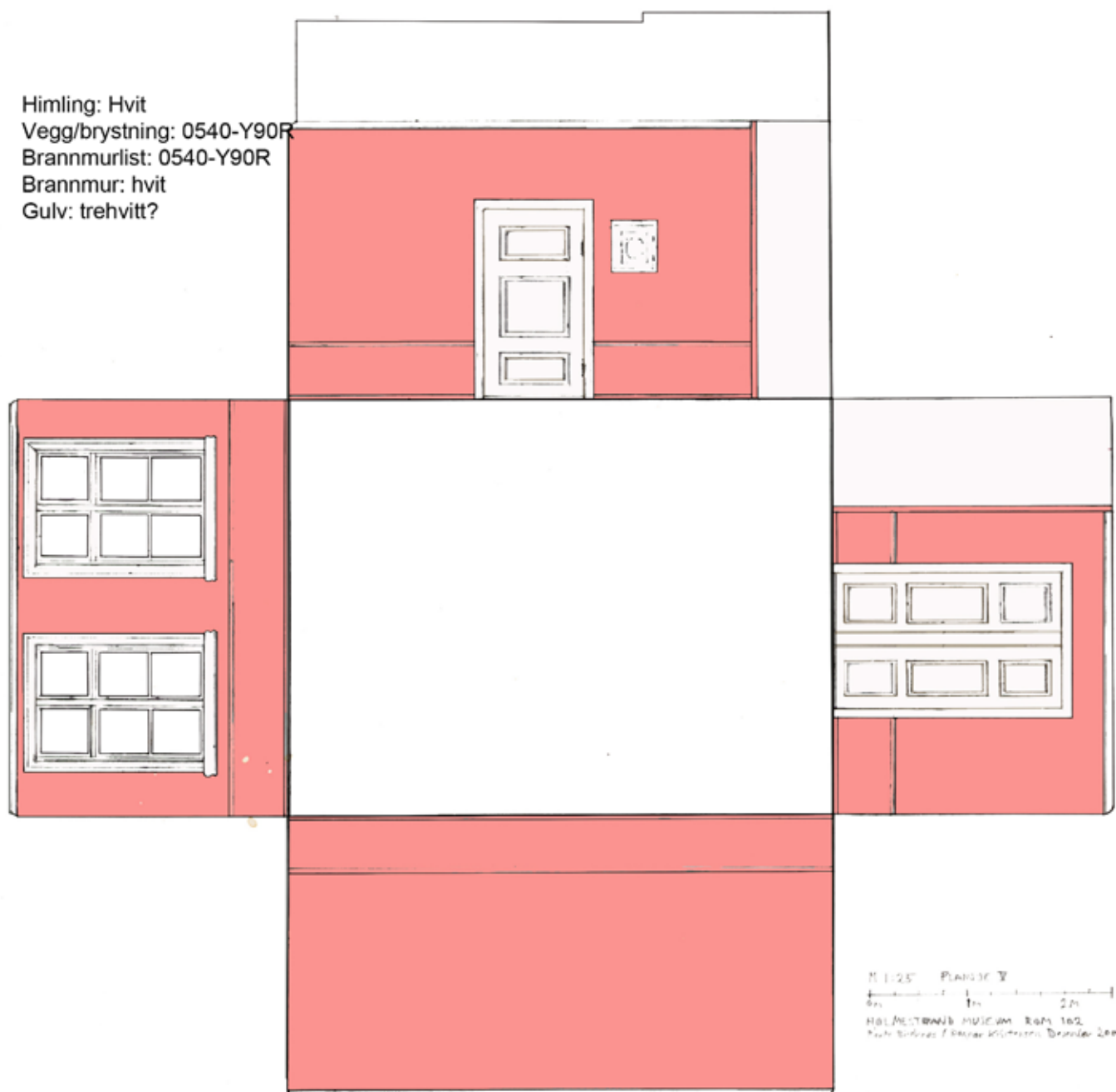
Tapetet fra denne perioden finnes bare i små fragmenter. Bunnens er beige og mønsteret består av et tett rutenett som dels dekker noe som ser ut som blomster. Gulvfargen er også her ukjent.

Noe over 1900 mener vi rommet ble endret i en nyklassisk retning. Tapetet er i en nyklassisk eller ny-Adam stil. Det kan se ut som den gule bunnen har hatt en svak stripeeffekt. Det må imidlertid avdekkes mer for å bringe det på det rene. Ellers lyse interiørfarger i tråd med trenden "Det nye Norge". Stadig ukjent gulvfarge.

Vi mener tapetfragmentet til venstre kan skrive seg fra 1920/30-årene. Et romantisk flettverk av blomster. Lyse interiørfarger. I likhet med de andre tapetene er også dette sterkt skjoldet. Fortsatt ukjent gulvfarge.

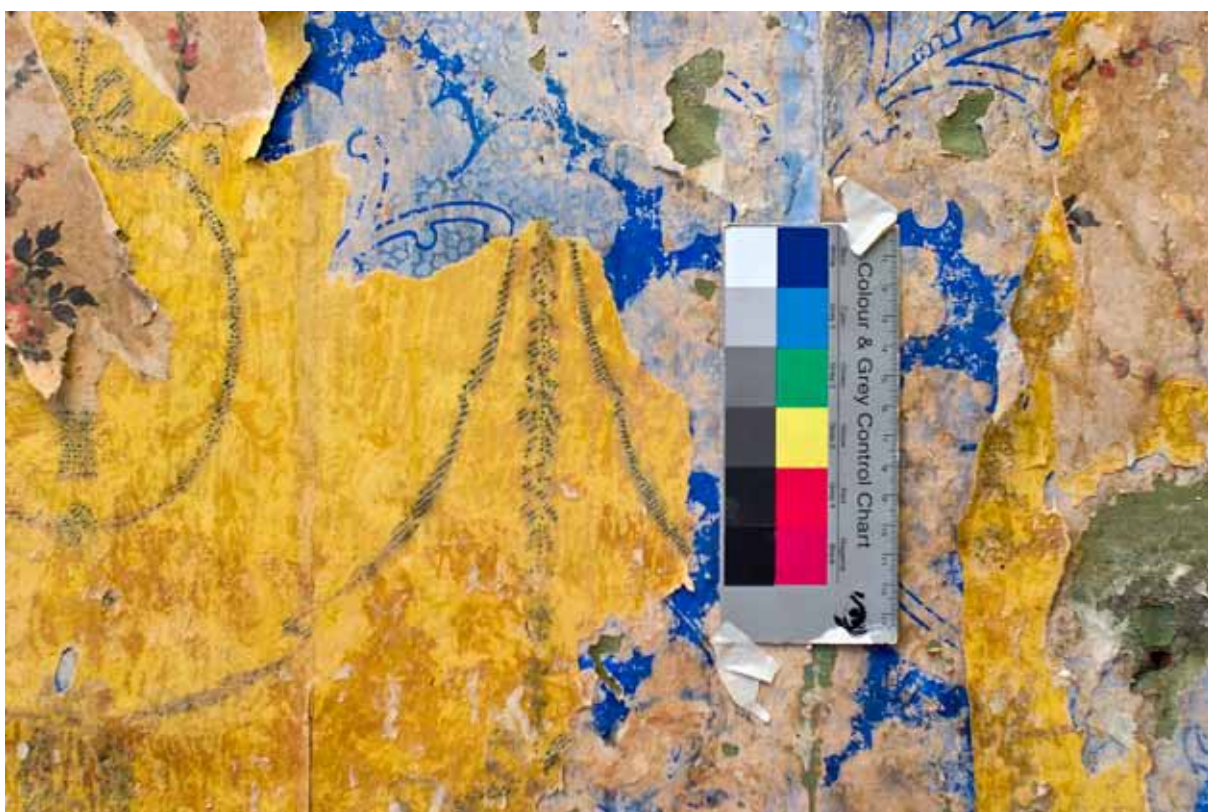
Denne perioden har vi stusset over. Den nærmeste forklaringen er at man har forsøkt en tilbakeføring med utgangspunkt i en skarp rosa farge som finnes som første sjikt på alt treverk i rommet som skriver seg fra 1760-årene. Vi oppfatter dette sjiktet som en grunning som ikke var ment å være endelig overflate. Det er mulig at dette er en “museumsoppmaling” som feilet i hva som er første periodes farger?

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: himling
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	1005-Y20R	
2	2005-Y20R	
3	1005-Y20R	lysere
4	1005-Y20R	rødere
5	hvit	
6	hvit	
7	hvit/grågul	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: taklist
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	All eldre maling er skrappt bort.	Vi går ut fra at taklisten har vært malt som himlingen.

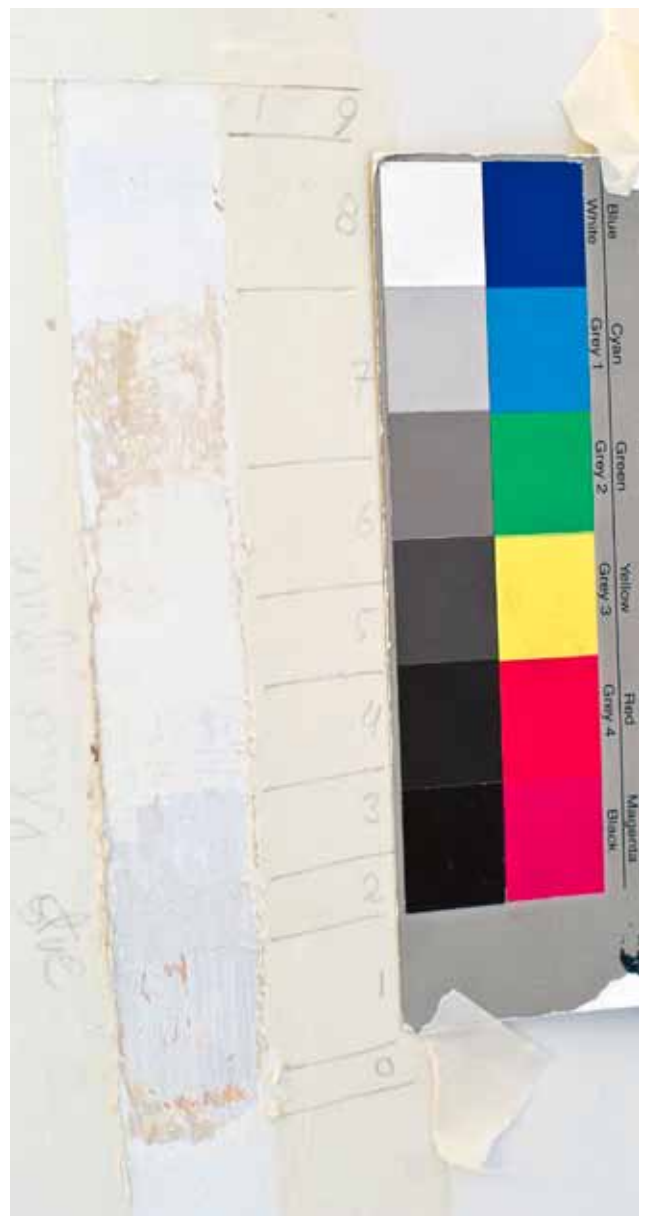
Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: vegg, linstrie
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	linstrie	
1	6020-G10Y	gråere
2	5040-G60Y	brunere
3	tapet bunn 3065-R90B + mer	biedermeier
4	tapet bunn 1050-Y10R	nylouisize/nyklassisisme
5	tapet bunn grå røde blomster	
6	tapet fragment	funkis ruter
7	pappunderlag rosa maling som brannmurgerikt lag	10 og 11
8	papir gulhvit maling som brannmurgerikt	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: brystning
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	3040-Y70R	
2	5540-G10Y	
3	3020-G10Y	
4	2005-Y20R	
5	2010-Y	
6	hvit	
7	hvit/gulnet?	
8	3005-B20G	
9	4020-Y10R	som dør
10	4020-Y10R	rødere
11	hvit	
12	lys oker sparkel?	
13	hvit	
14	0540-Y90R	litt lysere
15	2005-Y10R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: gerikt vindu
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	1000-N	
2	1500-N	
3	1000-N	litt lysere4
4	hvit med svakt rødskjær	
5	“	
6	gråbeige sparkel?	
7	hvit	
8	hvit	
	smyg som gerikt	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: brannmur gerikt
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	3040-Y70R	
2	5540-G10Y	
3	3020-G10Y	
4	3000-N	
5	7500-N	
6	4010-Y30R	
7	5020-Y10R	
8	2005-Y50R	
9	hvit	
10	0540-Y10R	
11	“	
12	hvit gulnet	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: brannmur
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	mur	
1	0502-Y50R	mørkere
2	“	
3	hvit kalk	
4	“	
5	1005Y-80R	
6	2010-Y40R	
7	1020-Y20R	
8	1010-B	
9	1005-Y10R	
10	hvit/lys grå	gulnet?
11	hvit	sparkel
12	hvit/gulnet	på papir

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102	Element: gerikt dobbeldør	Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	2000-N	
2	5020-G30Y	
3	2010-Y	
4	2502-R	
5	1500-N	
6	1005-G80Y	
7	1005-Y10R	
8	4020-Y10R	litt gråere
9	4020-Y10R	
10	hvit	
11	hvit	
12	hvit	
13	1502-Y	
14	1502-Y	
15	2005-Y10R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: fylling dobbeldør
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	2000-N	grunning
2	5020-G30Y	
3	2010-Y	
4	2502-R	litt gråere
5	1500-N	
6	1005-G80Y	
7	4020-Y10R	
8	1005-Y10R	
9	1502-Y	
10	hvit	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: frise dobbeldør
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	2000-N	
2	5020-G30Y	
3	2010-Y	
4	2502-R	
5	1500-N	
6	1005-G80Y	
7	1005-Y10R	
8	hvit	
9	6020-Y10R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Dagligstue rom 102		Element: ramtre dobbeldør
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	2000-N	
2	“	
3	5020-G30Y	
4	2010-Y	
5	2502-R	
6	“	
7	“	
8	1500-N	
9	1005-G80Y	
10	4020-Y10R	
11	“	
12	“	
13	1005-Y10R	
14	“	
15	sparkel	
16	1502-Y	
17	2005-Y10R	

Vi kaller Grårudrommet for Storstuen for å distansere oss fra museumsbruken av rommet. Begrepet Storstuen er historisk og periodenøytralt og egner seg derfor bedre i denne sammenhengen hvor vi skal klarlegge alle periodene uten å skjele til dagens bruk.

Rommet forundret oss da vi ikke har funnet bygningsdeler eldre enn ca. 1800. Strukturelt er rommet en del av huset bygget i midten av 1700-årene, men rommet kan ha stått lenge uinnredet.

Brystningslisten, brystningen, himlingen og taklisten, brannmuren og restene av et vegglerret kan alle dateres til tiden rundt 1800. Rokokkodøren inn til kjøkkenet tror vi er flyttet hit fra en annen plassering. Vi finner ikke eldre fargespor på døren som samsvarer med rommet ellers. Dørgerikten er fra 1920/30 tallet. Døren mot gangen og den tofløyede døren skriver seg sannsynligvis fra 1860-årene. Tilsvarende dører finnes i Holmestrand gamle rådhus og ble der satt inn i 1864. Vinduene er av samme årgang som vinduene i Dagligstuen. Gulvet er av yngre årgang. Antagelig 1980-tallet. Rosetten i taket stammer fra den nedrevne Apotekergården og har i bygningshistorisk sammenheng intet her å gjøre. Den ble montert her i 1986 som historisk kulisser. Den gamle bordhimlingen er tildekket med plater som er også er underlag for rosetten. Taklisten er usedvanlig fin og en relativt sjelden type med utskåren bord på en slags forenklet gresk maner. Veggtrekket av linlerret med maling og mange tapetlag ble skåret ned på 1980-tallet og de komplette sporene er derfor borte. Vi har imidlertid funnet rester av lerret bak gerikter og vi har funnet tapetrester limt opp på siden av brannmurlisten (den er heldigvis dyp inn mot veggen). Brystningen er fint utført og har mange spennende malinglag som ble avdekket på 1970-tallet.

Himling - 1800

Taklist - 1800

Veggtrekk - 1980-tall (rester av eldre)

Brystning - 1800

Brannmur - 1800

Dører og gerikter - 1865

Vinduer - ca 1850

Gulv - 1980-tall

ARBEIDSANVISNING

I utgangspunktet vil vi foreslå å fjerne takrosetten. Medmindre det finnes spor etter en rosett på rester av papir over takplatene, mener vi det er riktigst å fremstille rommet på basis av rommets egen historie. Rosetten har lokalhistorisk verdi, men kunne kanskje vies mer oppmerksomhet gjennom å inngå i en bygningshistorisk fremstilling/presentasjon. Vi mener det vil tjene det historiske rommet svært mye å få vekk takplatene og blottlegge det eldre taket over. Når platene er fjernet vil man også få tilgang til hele himlingen og man får da et overblikk og kan se om det er rester av papir eller annet i himlingen som kan ha stått til en av periodene. Velger man en periode eldre enn 1870/80 er det ikke usannsynlig at himlingen har vært malt bordtak uten lerret eller papir. da bør man få frem de fine håndhøvlede takbordene og male dem opp etter valgt periode. Vi vil tro at limfarge da vil være riktig malingstype. hvordan dette skal utføres må vurderes når hele himlingen er avdekket. Taklisten skal males med limfarge. I første periode skal fargen være gråblå i kontrast til himlingen ellers.

Veggtrekket er fjernet og vi vil foreslå at det strekkes nytt. Strekkes det nytt veggtrekk, bør de opprinnelige restene sitte der som dokumentasjon. Dersom man velger en av de tidlige periodene da veggen var trukket med malt linlerret, mener vi det vil være riktig å trekke nytt linlerret som skjøtes med samme bredder som opprinnelig (ca. 80-90cm) og grunderes og males med linoljemaling i valgt periodefarge. Males det på papir vil overflatestrukturen (vev og skjøter) mangle og uttrykket vil bli svært anderledes.

Ønsker man å trykke opp en tapet eller basere seg på en foreliggende opptrykket/rekonstruert historisk tapet, kan man strekke jutestrie istedenfor linlerret. Metoden for trekking av veggene vil da være noe anderledes og overflaten på jutelerretet og malingunderlaget skal være maskinpapir eller maskinpapp - avhengig av hva man får tak i. Det beste er å bruke maskinpapir. Når vi ikke anbefaler å male eller tapetsere på plater, er det fordi plater gir et svært dødt uttrykk. Strukne vegger følger skjevheter bedre og gir ikke et så flatt og hardt uttrykk. Når lerret eller strie monteres må brystningslisten tas av slik at det kan festes bak listen. Mot taklisten må enten den lille hulkilen løsnes eller det med etterpå monteres en anonym liten dekklist over festet.

Brystningen byr på et problem som sikkert kan løses. Rundt 1970-tallet ble både brystningen og brannmurlistene helsparklet i tykke lag. I dag flasser de ytterste malingsjiktene av mot denne sparkelen. Sparkelen danner dessuten en overflate som gir et altfor glatt og ensartet uttrykk. Sparkelen bør fjernes uten at underliggende malinglag skades eller følger med. Sannsynligvis må sparkelen fjernes mekanisk med spatel eller lignende slik Riksantikvaren foreslo for en del år siden. Feltene som er avdekket bør få stå synlig - ikke alt men utvalgte felter. Periodefargen man velger får da males pent rundt de utvalgte feltene som skal eksponeres. Fremvisningen av disse feltene kan følges opp med informasjon som viser hele rommet i de respektive periodene og slik gjør de eksponerte prøvene mer forståelige for publikum.

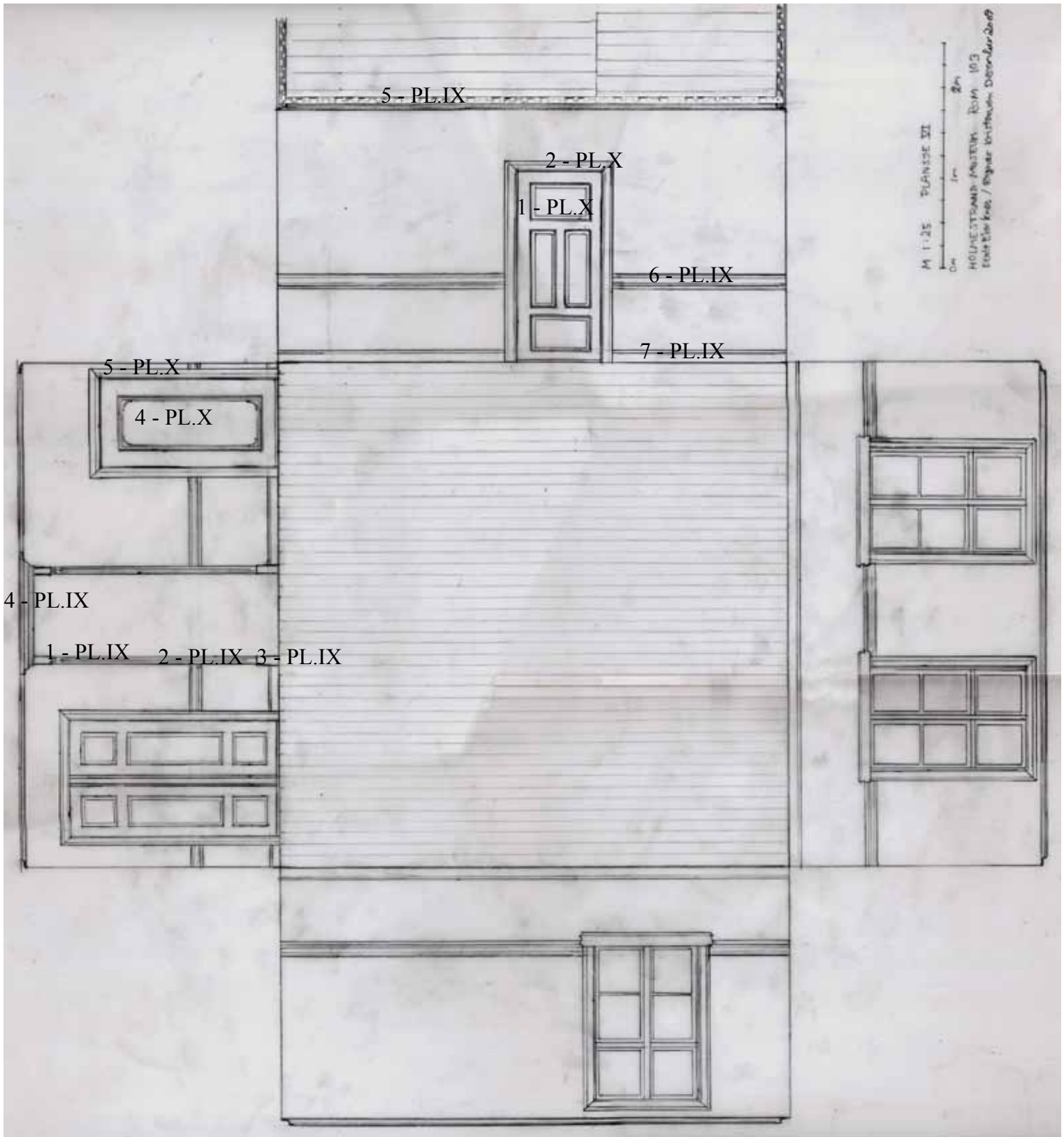
Tatt i betraktning helheten i rommet vil vi foreslå å restaurere til enten periode tre eller fire. Dvs fra en gang mellom 1860 og 1900. Skulle man ønske en tidligere og enklere periode vil vi foreslå periode en med tanke på den blågrå taklisten som vil gi rommet et mer spektakulært utseende. Dørene utgjør kanskje basis for det største argumentet mot å velge en tidlig periode. Særlig den tofløyede døren har innført en assymetri som egner seg dårligere i et empirerom. Ut over det er taklisten og brannmuren sterke interiørdetaljer som kan gi rommet adskillig mer karakter enn de får lov til i dag. En restaurering etter "boken" vil nok helle mot tiden mellom 1860 og 1900. Vi antar det er uaktuelt å avdekke en hel periode på brystningen (vi tenker da spesielt på perioden med skjellene), men regner med at det vil være aktuelt å male opp i kopi. Skal en periode med feltinndeling males opp, må det avdekkes flere mindre felt for å klarlegge hvordan feltinndelingen opprinnelig har vært.

Dørene og geriktene samt vinduer med gerikter males opp som anvist i perioden som velges. Velger man en periode forut for innføringen av et bygningselement males bygningselementet opp som tilhørende perioden.

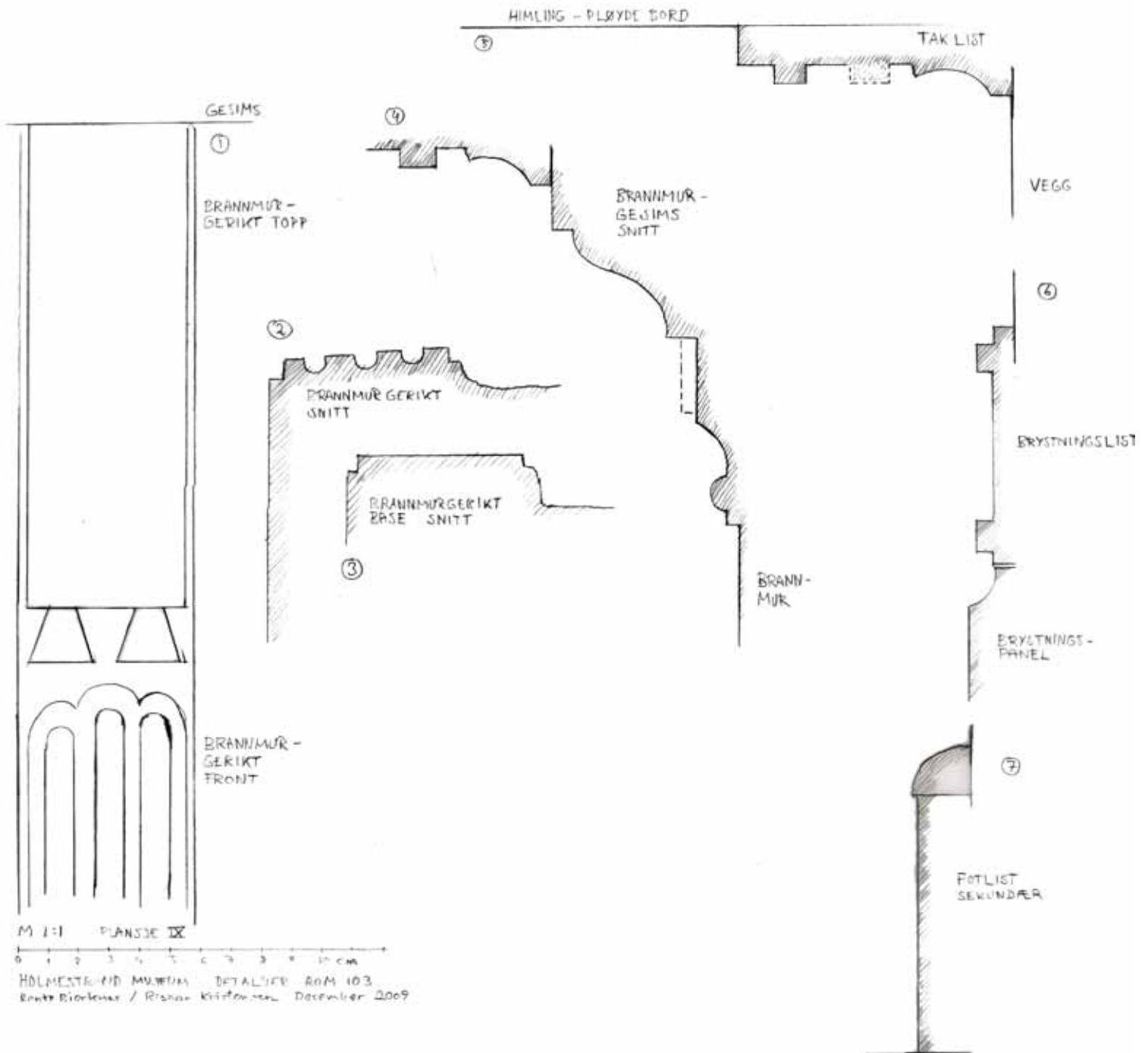
Brannmurlistene er påført tykke lag sparkel som bør fjernes uten at alle malinglag går tapt. Brannmurlistene har fine profiler og skjæringer som bør eksponeres igjen. Da bør også sprinkleranlegget legges om slik at rør ikke dekker brannmurens gesims. Stiftelsen UNI kan søkes om tilskudd for å få dette gjort på en bedre måte. Brannmurlistene males opp med linoljemaling, men brannmuren bør males med limfarge om en eldre periode velges. Når man har valgt en periode bør fargesettingen gjennomgås grundigere med tanke på å fastslå type maling som ble benyttet opprinnelig.

Gulvet er nytt og bærer derfor ikke spor etter fortiden. Her får man velge en sannsynlig overflatebehandling til den valgte perioden. Her kan man benytte f.eks Oxan gulvmaling da linolje ikke er spesielt slitesterkt.

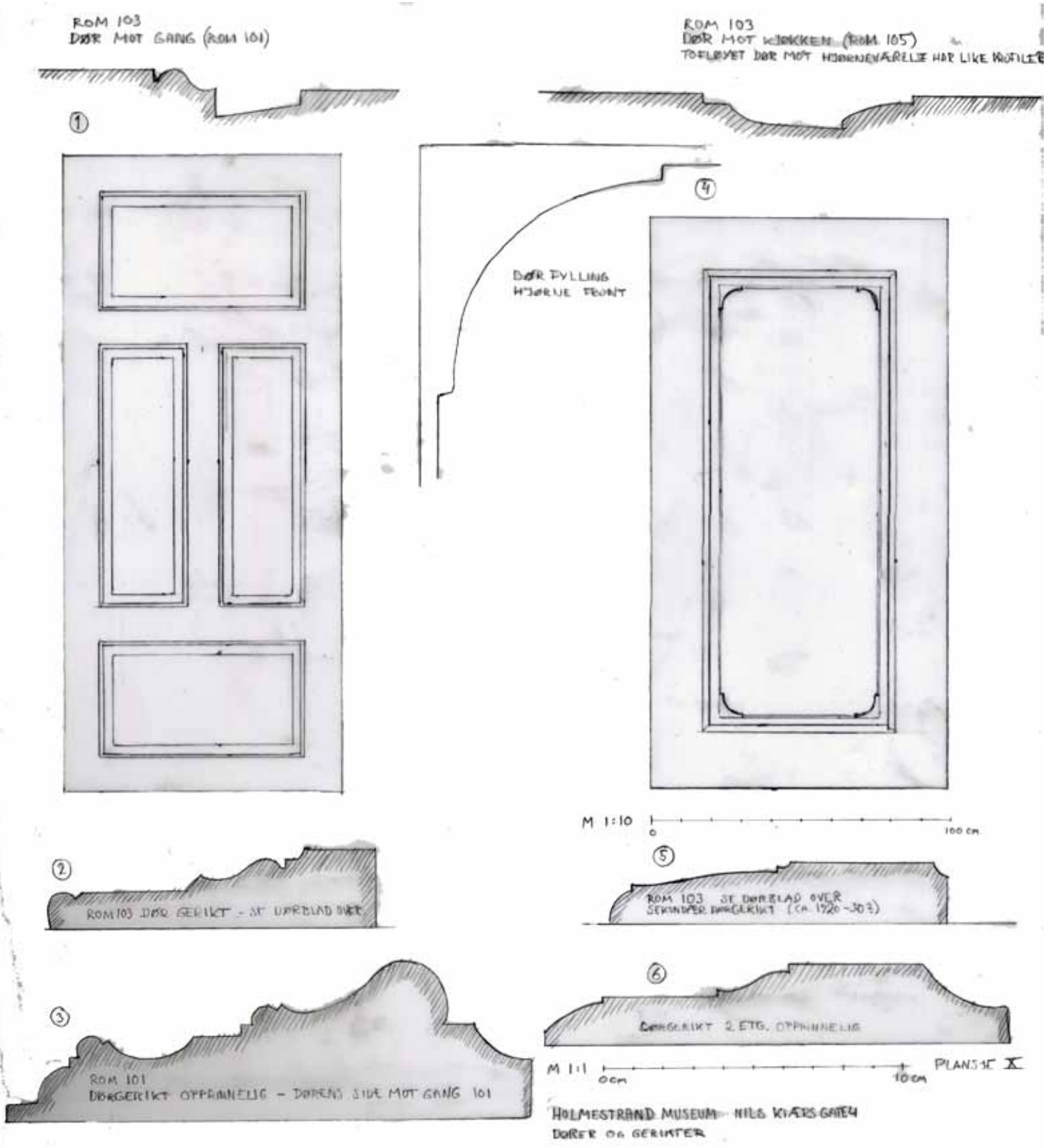
VEGGRISS AV ROM 103 - MED HENVISNINGER TIL OPPMÅLINGER

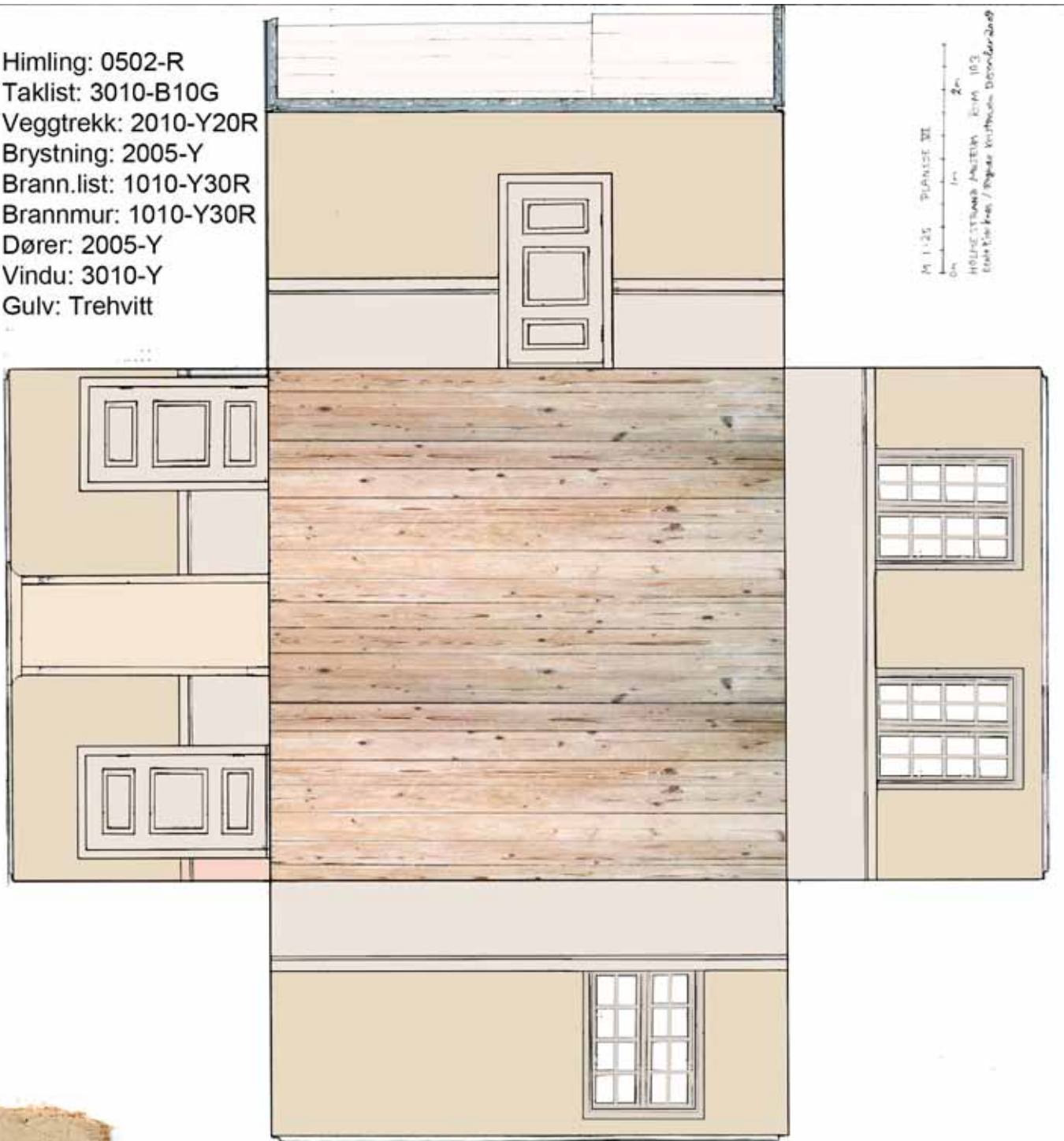
PLANSJE IX

PLANSJE X

Himling: 0502-R
Taklist: 3010-B10G
Veggtrekk: 2010-Y20R
Brystning: 2005-Y
Brann.list: 1010-Y30R
Brannmur: 1010-Y30R
Dører: 2005-Y
Vindu: 3010-Y
Gulv: Trehvitt

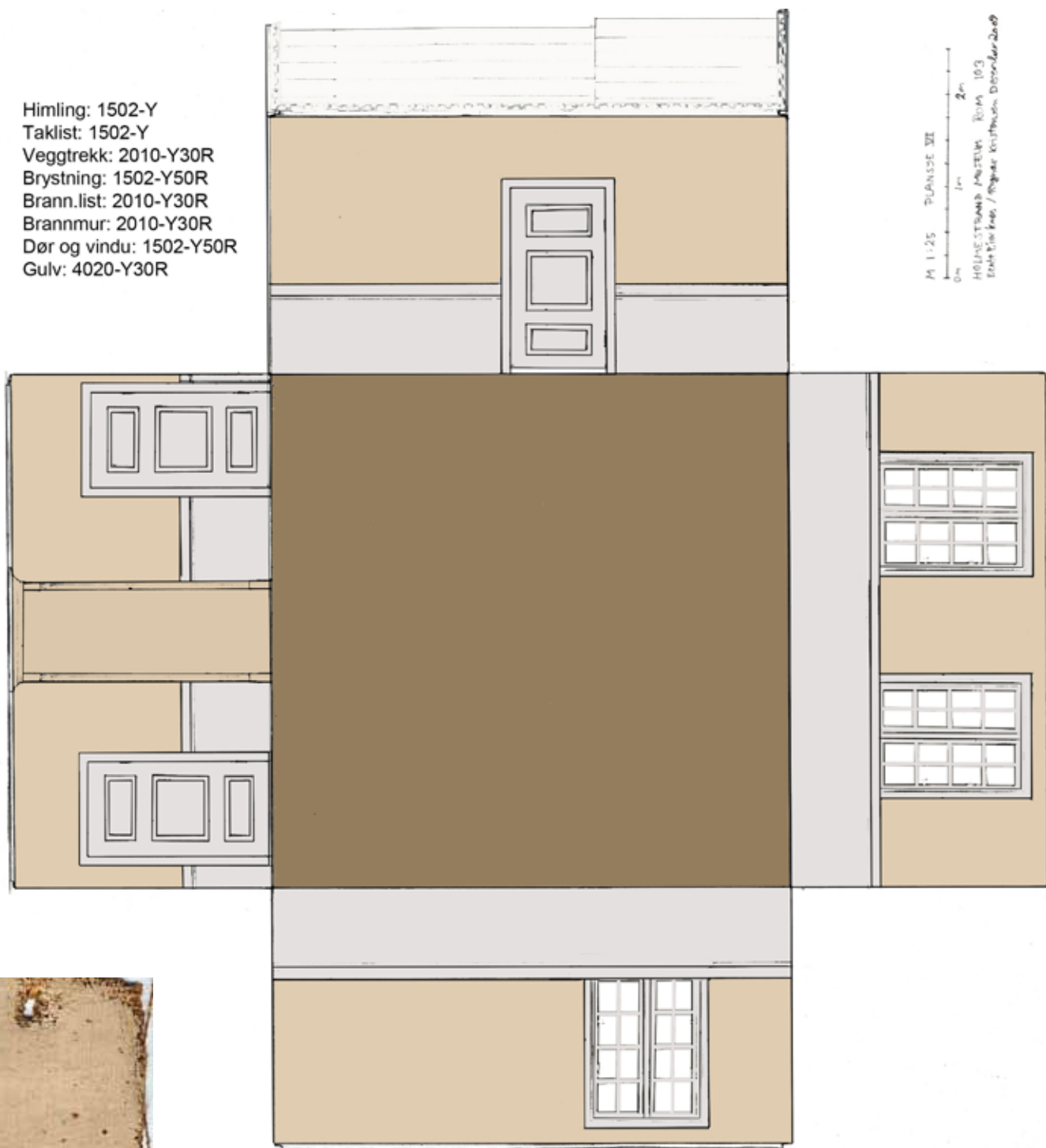

Storstuens eldste bygningshistorie viste seg å være et mysterium i den forstand at rommet ikke har noen åpenbar 1700-talls historie slik Dagligstuen har. De eldste elementene kan ikke føres lenger tilbake enn til tiden rundt 1800. Det kan forklares med at rommet har stått uinnredet lenge. Det var ikke uvanlig. Men likevel - vi stusser på det. Det kan finnes spor vi har oversett.

Fargesettingen fra begynnelsen av 1800-årene er enkel og lar seg lett gjenskape. Problemet er at ingen av dørene som står der i dag skriver seg fra den tiden. Heller ikke vinduene. Brannmuren er imidlertid spesiell og en svært fin utgave av arten som egentlig kunne dominere rommet hadde det ikke vært for et lite heldig plassert sprinklerrør.

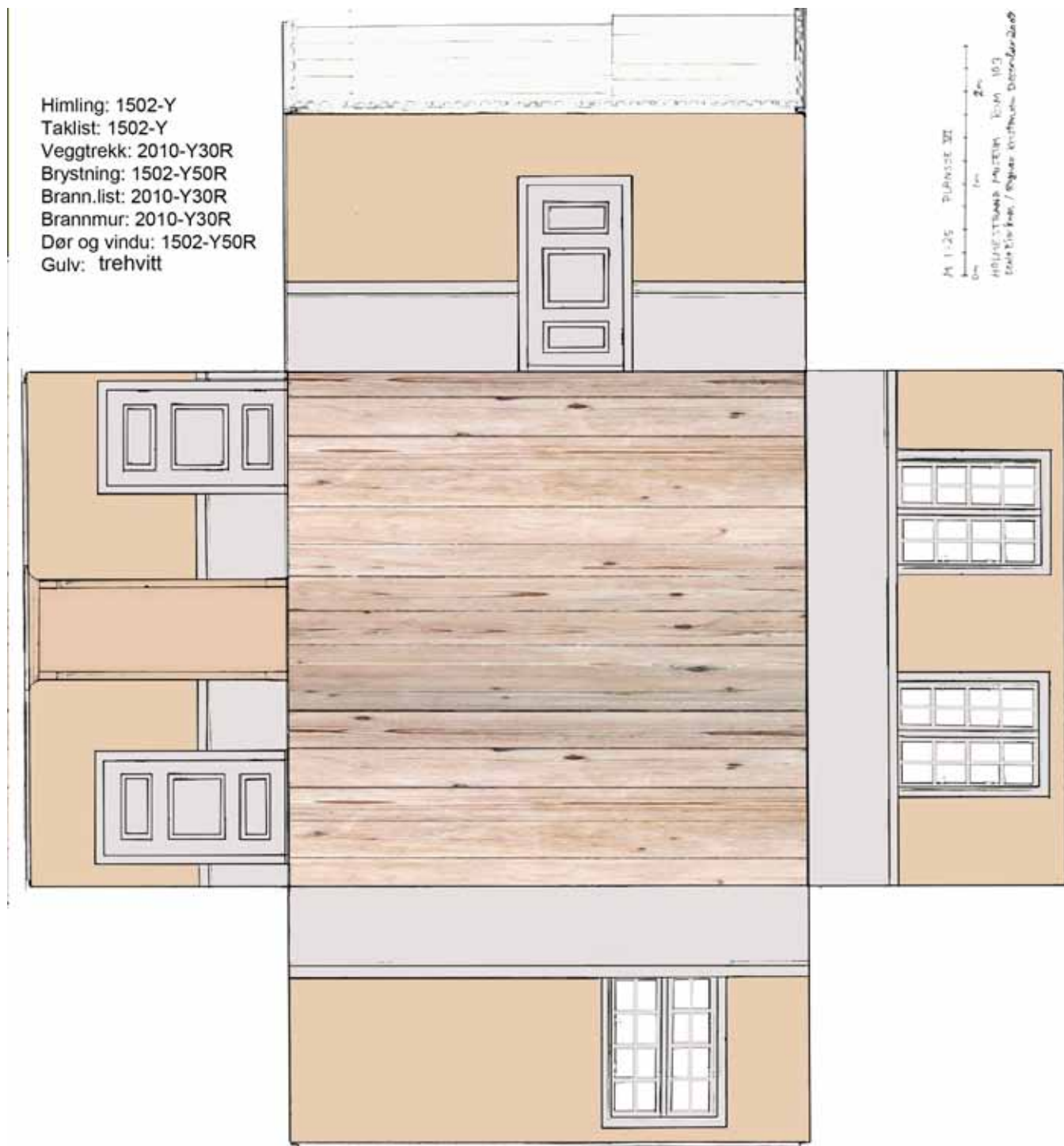
Vi vet ikke om rommet ble innredet med samme type dører som i dagligstuen, men for fremstillingens skyld har vi forutsatt det på disse tegningene.

Himling: 1502-Y
Taklist: 1502-Y
Veggtrekk: 2010-Y30R
Brystning: 1502-Y50R
Brann.list: 2010-Y30R
Brannmur: 2010-Y30R
Dør og vindu: 1502-Y50R
Gulv: 4020-Y30R

Periode nummer to er ikke ulik periode nummer en. Brystningen er klarere grå og veggfargen er mer mett. Vi antar at dette interiøret er fra annet kvartal av 1800-årene. Det kan se ut som lerretet er malt opp etter at de nyere vinduene er kommet til (rundt de nye vindusgeriktene), men det er et uklart spor. Vi har derfor valgt å fremstille rommet med de samme vinduene som i forrige periode.

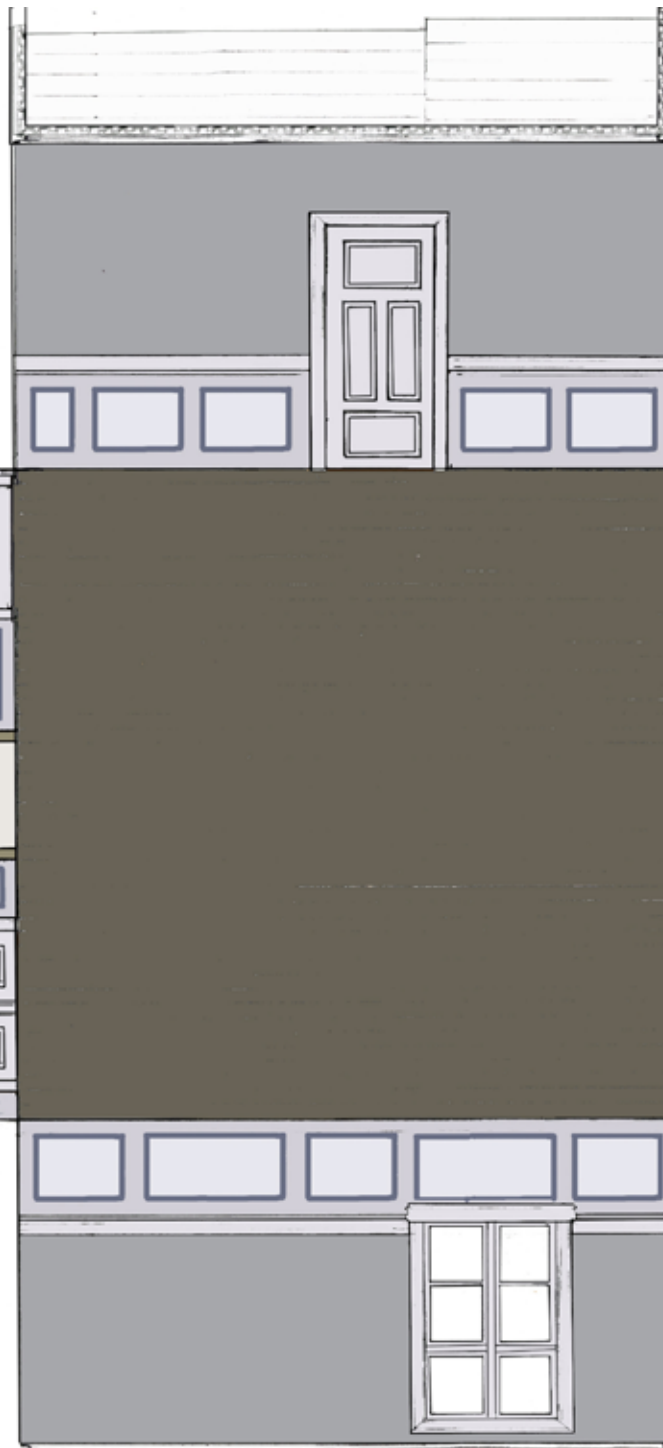
Storstuen - Periode 2 variant 2. 1820 - 1840

Dette er et alternativ med umalt gulv. Altså fremdeles periode 2. Da gulvet er skiftet ut er det vanskelig å vite hvor langt tilbake i tid gulvet er blitt malt og med hvilke farger. Vi må gjette.

Storstuen - Periode 3. 1860 - 80

Himling: 1000-N
Taklist: 1000-N
Veggfelt: Tapetbunn 3500-N
Lys grå og gullstrek
Brannmur: 1002-Y
Brann.list: 4010-Y10R
Brystningslist: 1005-R80B
Brystning ramme: 3502-R
Brystning strek: 5020-R90B
Brystning fylling: 2005-R80B
Dør og vindu: 1005-R80B
Gulv: 5010-Y10R

M 1:25 PLANSEITE III
0m 1m 2m
HOLSTENSKA MUSEUM ROM 103
Erik Skjerve / Regner Kristensen, Dronningens

Vi går ut fra at perioden gjengitt over, ble etablert i 1860-årene. Døren mot gangen og den tofløyede døren kom til i denne perioden. Brystningen er skjøtt på fordi gangdøren er smalere enn den eldre døren som sto på samme sted. Denne periodens brystningsmaling finnes på skjøten mellom døren og opprinnelig brystning. Tapetet har en grå bakgrunn og mønster i gull. Det kan se ut som det har vært striper med lyse bladformer.

Himling: Hvit
 Taklist: Hvit
 Vegg: Tapet bunn 2030-Y20R
 Brystningslist: 8010-Y10R med bronsering
 Brystning ramme: 5010-Y20R
 Brystning strek: 7020-Y
 Brystning strek/skjell: 1020-Y
 Brystning hulkil: 7020-Y
 Brann.list: 4010-G10Y
 Brannmur bunn: 2502-Y
 Brannmur marmor: 6005-G80Y
 Dør: 1010-Y
 Vindu: 0502-Y
 Gulv: 6010-G50Y

M 1:25
 0m 1m 2m
 HELGESTADEN ANSTEN - 10/11 1873
 Foto: K. K. / Egner, Kristian, Dronningens

Rundt 1880 ble brystningen malt i varmere farger og dekorert med streker og små barokkinspirerte skjell i hjørnene. Tapetet finnes bare i fragmenter som vist på bildet til venstre. Bunnen er beige og bakgrunns mønsteret består av små amøbelignende former i svart strek og lilla striper. Ikke ulikt samme periodes tapet i Dagligstuen. Vi vet ikke om tapetet også har hatt motiver eller stiliserte former av noe mer størrelse. Vi vil tro at himlingen i denne perioden fikk oppstiftet papp som underlag for takmalen.

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103	Element: himling under hvitmalte plater	Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	0502-R	
2	1502-Y	varmere
3	1000-N	
4	hvit	
5	hvit	svært skitten/sotete

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103	Element: himling taklist/bord	Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	3010-B30G	
2	Hvit	
3	Hvit	Møkkete!

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Dato: Des. 2009
Element: brystningslist		
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	som brystning nr 1	
2	“ 2	
3	1502-B	litt gråere og mørkere
4	8010-Y10R	med bronsering
5	som brystning (blå)	
6	“ (brun)	
7	sparkel	
8	som den mørke på døren	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Dato: Des. 2009
Element: brystning		
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	2005-Y/2005-G80Y	
2	1502-Y50R	litt melert lysere under
3	3502-R	ramtre
3	5020-R90B strek	dypere, gråere
3	2005-R80B fylling	lysere
4	5010-Y30R ramtre gråere hulkil S7020-Y gråere	
4	7020-Y tykk strek, 1020-Tynn strek med skjell	
4	3010-Y20R fylling	
5	6020-B10G/6020-B30G	
6	3010-Y20R	
7	5020-Y10R	rødere
8	sparkel	
9	5005-Y50R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103	Element: fotlist, topp	Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	som nr 5 på brystning 6020-B10G/6020-B30G	
2	som nr 6/7 på døren	
3	6500-N	
4	7010-G70Y	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: brannmur
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	1010-Y30R	
2	2020-Y30R	
3	1002-Y	
4	0505-Y20R	
5	2502-Y + 6005-G80Y	marmorering?
6	0500-N	
7	1005-Y20R	
8	1005-Y30R	
9	3005-Y30R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: venstre gerikt, brannmur
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	?	
2	1005-Y50R	
3	1005-Y30R	
4	2020-Y30R??	
5	4010-Y10R	
6	4010-G10Y	
7	7020-B	
8	4010-Y30R	
9	4005-Y50R	brunere
10	1002-Y	
11	5005-Y50R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: dør mot gang, ramtre + gerikt
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	1002-Y	
2	1502-Y	
3	1500-N	som over?
4	1010-Y	
5	0505-Y10R	
6	1020-Y20R	
7	“	
8	2005-Y30R	
9	3005-Y30R	
10	5005-Y50R	litt brunere

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: fylling, dør mot gang
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	1002-Y	
2	1502-Y	
3	1500-N	
4	1010-Y	
5	0505-Y10R	
6	1020-Y20R	
7	1020-Y20R	kraftigere - som over?
8	2005-Y30R	
9	3005-Y30R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: ramtre, dør mot kjøkken
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	6020-B50G	
2	2005-Y20R	
3	0502-Y	
4	0510-Y40R	ådring?
5	3030-Y20R	“
6	2005-Y30R	
7	3005-Y30R	
8	5005-Y50R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: frise, dør mot kjøkken
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	5010-G50Y	
2	4020-G	lysere
3	4020-G30Y	blåere
4	3005-Y30R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103	Element: gerikt, dør mot kjøkken	Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	0505-Y20R	
2	1020-Y20R	
3	“	
4	5005-Y50R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Storstue rom 103		Element: vindussmyg
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	1005-R90B	
2	1005-R80B	
3	1005-Y	
4	0502-Y	
5	1010-Y40R	
6	1010-Y30R	
7	2010-Y30R	
8	hvit	
9	“	

Ca. 1880

ca. 1920

En eldre større gang i annen etasje er antagelig i siste del av 1800-årene avdelt i gang og mindre entre. En nyere skillevegg mot leilighet utgjør en av veggene i entreen. Rommet har ellers perlestaffpanel fra ca. 1880, dør med gerikter og fotlist samt gulv fra ca. 1880, vindu med gerikter fra ca. 1850. Den sekundære himlingen som hørte til 1880-tallsperioden er fjernet slik at bjelkehimlingen er synlig. Det er derfor ingen spor av periodens himling.

Vi foreslår at rommet males opp i fargene fra ca. 1880:

Himling: Hvit

Vegger: Lys grønn - 3020-G90Y

Dør med gerikter - 5030-R20B

Vindu: lys beige/grønn - 2005-G80Y

Gulv: Mørk brun

Fotlist: Som gulv.

Døren mangler et syrebehandlet mønstret glass. Lignende glass kan kjøpes gjennom Molo A/S på Bærums verk. Mønsteret "Kattelabb" finnes her: <http://www.moloas.com/images/glass/002.jpg> og molos adresse er: <http://www.moloas.com/> Dette glasset ligner, men er forutsettes helt identisk glass må det arbeides mer med saken.

Til høyre:

Glass fra Holm-
estrand museum.

Under: Standard-
mønster "Kattelabb"

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Gang 2. etg	Element: dør	Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	3020-G90Y	
2	5030-R20B	
3	6030-R	
4	2570-R	

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Gang 2.etg.		Element: vegg
		Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
1	2010-Y20R	
2	3020-G90Y	gråere
3	1005-G80Y	
4	1020-R	gråere

Holmestrand Museum, Nils Kjærs gate 4, Holmestrand		
Rom: Gang 2. etg.	Element: gerikt, vindu	Dato: Des. 2009
Sjikt	Beskrivelse	Merknad
0	treverk	
	flere lag ikke undersøkt	
1	1005-G80Y	
2	2005-G80Y	
3	1005-Y10R	
4	1005-Y20R	
5	hvit	

